

Stenografični zapisnik

druge seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 8. marcija 1892.

Stenographischer Bericht

der zweiten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 8. März 1892.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar Oton Detela. — Vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler in c. kr. deželni šolski nadzornik Josip Šuman. — Vsi članovi razun: ekscelenca knezskof dr. Jakob Missia, Janez Mesar, dr. Adolf Schaffer, ekscelenca baron Josip Schwegel. — Zapisnikar: deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika I. deželno-zborske seje dné 3. marcija 1892. I.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 33. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun deželnega zaklada za leto 1892.
4. Ustno poročilo finančnega odseka o gospodarjenji s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za leto 1890. (k prilogi 2.).
5. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalnošolskega zaklada za leto 1890 (k prilogi 3.).
6. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada prisilne delarnice za leto 1890. (k prilogi 21.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji paznikov prisilne delarnice za ureditev njih dohodkov.
8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada prisilne delarnice za leto 1892. (k prilogi 22.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o podporah za šolske zgradbe (k prilogi 23.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka glede učnih knjig za slovenske ljudske in srednje šole (k prilogi 4.).
11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Margarete Bavlofsky, udove vojaškega zdravnika, za milošéino.
12. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1890. (k prilogi 28.).
13. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega posojilnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 29.).
14. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za leto 1890. (k prilogi 18.).
15. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželno-kulturnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 19.).
16. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1890. (k prilogi 20.).

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Winkler und k. k. Landeschulinspector Josef Šuman. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Seine Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Johann Mesar, Dr. Adolf Schaffer, Seine Excellenz Baron Josip Schwegel. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokollbes der I. Landtags-Sitzung vom 3. März 1892.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidentiums.
3. Beilage 33. Bericht des Finanzausschusses mit Vorlage des Voranschlages des Landesfondes pro 1892.
4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Gebarung mit dem krainischen Volksschullehrer-Pensionsfonde für das Jahr 1890 (zur Beilage 2.).
5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Normalchulfondes pro 1890 (zur Beilage 3.).
6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Zwangsarbeitshausfondes pro 1890 (zur Beilage 21.).
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Gesuch der Zwangsarbeitshaus-Aufsäher um Regelung ihrer Bezüge.
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Zwangsarbeitshausfondes pro 1892 (zur Beilage 22.).
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Unterstützungen für Schulbauten (zur Beilage 23.).
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Lehrbücher für slovenische Volks- und Mittelschulen (zur Beilage 4.).
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Gesuch der Margarethe Bavlofsky, Militärarztes-Witwe, um Gnadengabe.
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesanlehensfondes pro 1890 (zur Beilage 28.).
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landesanlehensfondes pro 1892 (zur Beilage 29.).
14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesculturfondes pro 1890 (zur Beilage 18.).
15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landesculturfondes pro 1892 (zur Beilage 19.).
16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Theaterfondes pro 1890 (zur Beilage 20.).

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda zapisnikarja prosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika I. deželno-zborske seje dné 3. marcija 1892. l.**1. Lesung des Protokollses der I. Landtags-sitzung vom 3. März 1892.****Tajnik Pfeifer**

(bere zapisnik I. seje v slovenskem jeziku — verliest das Protokoll der I. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Prosim gospode, želi kdo kakšni popravek v zapisniku zadnje seje?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, smatram, da je potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.**

Izročiti imam visokemu deželnemu zboru sledeče peticije:

Landeszwangsarbeitshaus-Verwaltung legt vor das Gesuch des Lehrers Leopold Uvel um eine Gnadengabe.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Dr. Peter Defranceschi v Gradci prosi podelitve ustanove še za tretje leto.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

K. k. Gymnasialdirection in Gottschee überreicht die Dankagung für die pro 1891 bewilligte Unterstützung für dürftige Gymnasialschüler und bittet um Bewilligung einer solchen pro 1892.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Rihard Dolenc, vodja deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu, prosi za primerno remuneracijo za dozajna v lastni režiji zvršena stavbinska dela na Grmu.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Katholischer Schulverein für Oesterreich in Wien bittet um eine Subvention für das katholische Lehrerseminar in Wien.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Županstvo občine Trata, Kranjskega okraja, prosi za uvrstitev občinske poti od okrajne ceste na Trati skozi Lučne do meje St. Joške občine med okrajne ceste in za podporo za napravo načrta in proračuna.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Kozjek Ivan, deželni računski oficijal, prosi za osobno doklado.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Cestni odbor Logaški prosi za odpis dolga deželnemu zakladu, oziroma deželni prisilni delarnici v znesku 8391 gld. 37 1/2 kr. za zgradbo ceste Logatec-Rovte.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Mehrere Grundbesitzer und Interessenten in Lahovo bitten um Straßenumlegung am Lizec-Berge und um Subvention per 2000 fl.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Dalje so mi bile izročene prošnje še od sledečih gospodov poslancev:

Gospod poslanec Šuklje izročča prošnjo predstojništva kmetijske podružnice v Novemestu, da se za Dolenjsko kupuje švicka plemena živina in potem v Novemestu dražbenim potom prodaja.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izročča prošnjo ribarskega odseka c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za dovoljenje daljnih naprav ribskega odgojevališča na Studenci in za podporo.

Ker je vsebina eminentno gospodarska, predlagam, da se izroči ta prošnja upravnemu odseku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospod poslanec Kavčič izročča prošnjo županstva Vremski Britof, Gor. Vreme in Famlje, da se mitnica na Reški cesti opusti ali pa v sodni okraj Postojnski prevede.

Predlagam, da se prošnja izroči finančnemu odseku, ker gre tu za dohodke za deželne ceste.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospod poslanec Pakiž izročča prošnjo šolske občine Sv. Gregor za podporo za napravo vodnjaka.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Žitnik izročča prošnjo občinskega in župnega urada Trebeljevo, oziroma Štanga, za podporo po toči poškodovanim posestnikom.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Svetec izročča prošnjo županstva občine Vače za podporo za napravo brizgalnice.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kersnik izročča prošnjo županstva v Delu za odpis oskrbovalnih stroškov za hirajočo Franciško Vidmar.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Tavčar izroča prošnjo letoviškega društva na Bledu za podporo k napravi letovišča.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lenarčič izroča prošnjo Ignacija Borštnika, režiserja dramatičnega društva za podporo za obisk Dunajske gledališke razstave.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Klun izroča prošnjo Luke Jerana, kanonika, za podporo za tukajšnjo dijaško kuhinjo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Dragoš izroča prošnjo krajnega šolskega sveta v Bojancih za podporo za zgradbo šolskega poslopja v Bojancih.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Šuklje izroča prošnjo meščanov v Krškem za oprostitev od mostovine na deželnem mostu čez Savo v Krškem.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pfeifer izroča prošnjo Malensek Helene, učiteljske udove, za dovoljenje pokojnine.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Vošnjak izroča sledeči prošnji: Podžupanstvo v Begunjah prosi za odpis dolga za vodovodne načrte.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Opravnili odbor »podpiralne zaloge« slovenskih vseučeliščnikov v Gradiu prosi podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Luckmann izroča prošnjo: Unterstützungsverein für dürftige und würdige Hörer an der Bergakademie in Leoben bittet um Unterstützung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Žitnik izroča prošnjo županstva v Žužemberku za podporo za napravo vodovoda.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Naznanjati mi je, da sta se konstituirala finančni in upravni odsek, in sicer je izvoljen načelnikom finančnega odseka gospod poslanec ces. svétnik Murnik, namestnikom pa gospod poslanec ekscelenca baron Schwegel; načelnikom upravnega odseka gospod poslanec Kersnik in namestnikom gospod poslanec baron Liechtenberg.

Naznanjam dalje, da mi je bila izročena interpelacija do visoke c. kr. deželne vlade.

Prosim gospoda zapisnikarja, da jo prečita.

Tajnik Pfeifer

(bere — liest):

«Interpellation

an die hohe k. k. Landesregierung.

Die Unternehmung der Unterkrainger Bahnen hat alle zur Ausführung des Baues erforderlichen Arbeiten, die Ausarbeitung der Detailprojecte, die Bauvergebung, die Grundeinlösung, die Bauaufsicht und die Abrechnung mit den Bauunternehmern, der k. k. General-Direction der österreichischen Staatsbahnen überlassen, weil sie voraussetzte, daß auf diese Weise die Herstellung der Bahnen am meisten gefördert und in den einzelnen Stadien die geringsten Schwierigkeiten sich ergeben werden, wenn die sämtlichen Vorarbeiten von den staatlichen Organen selbst herrühren. Nach dem seitens der k. k. General-Direction ursprünglich aufgestellten Arbeitsprogramme hätte die Bauvergebung bereits im Spätherbste 1891 stattfinden sollen, wornach die Erwartung berechtigt war, daß, wenn nicht beide Linien, so doch wenigstens die Strecke Laibach-Gottschee gegen Ende 1892 fertiggestellt sein werde.

Wenn nun auch die Nichteinhaltung dieses Arbeitsprogrammes theilweise dem langen und schneereichen Winter 1891/92 beigemessen werden muß, so erscheinen doch die seither eingetretenen weiteren Verzögerungen ganz unerklärlich und erfüllen die betheiligten Landeskreise mit leicht begreiflichem Unmuth.

Das Operat für die politische Begehung der Strecke Laibach-Großlupp wurde am 25. Juli 1891 und für die weitere Strecke bis Gottschee am 5. September 1891 von hier aus vorgelegt, die politischen Begehungen dieser Strecken fanden im Monate October statt und am 10. December 1891 wurden die Operate dem k. k. Handelsministerium unterbreitet.

In wenigen Tagen wird also ein Vierteljahr verstrichen sein und noch immer ist die Genehmigung dieser Operate nicht herabgelangt, von welchen die Vornahme aller weiteren Arbeiten abhängt. Es können die Expropriations-Erkenntnisse nicht ausgefertigt, es können die Schritte für die Grundeinlösung nicht eingeleitet, und es kann auch die Concurrenz-Verhandlung für die Bauvergebung nicht ausgeschrieben werden, ungeachtet das vollständige Bauvergebungs-Operat bereits am 21. November 1891 an die k. k. General-Direction geleitet und von dieser die Ausschreibung für Mitte Februar dieses Jahres zugesichert wurde.

Es ist somit zu besorgen, daß auch ein großer Theil des laufenden Jahres verstreichen wird, bevor es zum tatsächlichen Beginne des Baues kommt. Dies ist nicht nur deshalb höchst bedauerlich, weil das Land schon so viele Jahre auf diese Verkehrsanlage wartet und durch derlei Verzögerungen sich auch die Kosten beträchtlich vermehren, sondern auch aus dem Grunde, weil die Bevölkerung mancher Landestheile durch die Mißernte schwer getroffen wurde und ihre Hoffnung darauf setzte, gleich bei Beginn des Frühjahres bei dem Bahnbaue Beschäftigung und Verdienst zu finden.

Für diese Verzögerung ist andererseits nicht der mindeste Grund ersichtlich, alle Detailprojecte sind vorhanden, die erforderlichen Geldmittel sind schon längere Zeit disponibel, und dennoch läßt man alles ins Stocken gerathen.

Die Gefertigten erlauben sich daher die Anfrage:

Sind der hohen k. k. Landesregierung die Gründe bekannt, aus welchen die Genehmigung der Begehungs-Operate noch immer nicht herabgelangt ist, und ist hochdieselbe geneigt, ohne Verzug dahin zu wirken, daß dieselbe ehestens erfolge?

Laibach am 3. März 1892.

C. Lufmann	Josef Lenarčič
Kob. Braune	Jr. Bišnikar
Otto Baron Apfaltrern	L. Svetec
Leo Freiherr Liechtenberg	Dr. Bapež
Erwin Graf Auersperg	Pafiz
Leo Graf Auersperg	Klun
Franz K. v. Langer	B. Ogorelc
Jvan Hribar	Dragoš
Dr. Jvan Tavčar	Bovše

3g. Žitnik.

Deželni glavar:

Izročam interpelacijo gospodu deželnemu predsedniku.

K. k. Landespräsident Baron Winkler:

Ich werde die Ehre haben, auf die soeben verlesene Interpellation sofort die Antwort zu ertheilen.

Es ist jedenfalls höchst erfreulich, daß die Herren Landtagsabgeordneten, welche die Interpellation unterschrieben haben, ein so lebhaftes Interesse dem Unternehmen der Unterkrainer Bahnen entgegenbringen; aber ich kann Ihnen die Versicherung geben, daß auch die Regierung ihrerseits ein nicht geringeres Interesse hat, daß diese Angelegenheit möglichst gefördert werde. Es ist die Begehung der beiden Strecken eingeleitet worden, sobald es der Regierung überhaupt möglich war und zwar zu einer Zeit, wo die Witterung und die Jahreszeit nicht eben günstig waren.

Man war trotz der Witterungshindernisse in der Lage, die Linie der Eisenbahn bis Gottschee zu begehen und schritt dann alsbald an die Begehung der zweiten Linie gegen Rudolfswert; leider mußte die Begehung mitten im strengsten Winter unterbrochen werden, die Commission wurde trotz des festen Entschlusses, die Begehung zu Ende zu führen, an der Fortsetzung derselben durch das Unwetter gehindert.

Die betreffenden Operate sind sofort von der Commission vorgelegt und auch dem hohen Ministerium überreicht worden, und ich kann nun die Erklärung abgeben, daß vor wenigen Tagen die genehmigten Protokolle herabgelangt sind (odobranje — Beifall) und daß es jetzt Aufgabe der Landesregierung sein wird, die Begehung der noch übrigen Strecke ehestens in Angriff zu nehmen.

Im Laufe dieses Monates noch werden die weiteren Erhebungen an Ort und Stelle fortgesetzt, und ich hoffe, daß sie in der ersten Hälfte des nächsten Monates werden zum Abschlusse gebracht werden, so daß dann die Vergebung

der Arbeiten ungehindert wird stattfinden und diese dann in nächster Zukunft werden in Angriff genommen werden können.

Die Landesregierung kann dem hohen Hause die Versicherung geben, daß sie nichts unterlassen werde, um diesem Unternehmen, welches für Krain von solcher Wichtigkeit ist, möglichst Vorschub zu leisten. (Odobranje — Beifall.)

Deželni glavar:

Prosim, da uzamejo častiti gospodje poslanci ta odgovor na interpelacijo v vednost.

3. Priloga 33. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga proračun deželnega zaklada za leto 1892.

3. Beilage 33. Bericht des Landesauschusses mit Vorlage des Voranschlages des Landesfondes pro 1892.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Preidemo sedaj k 4. točki dnevnega reda, to je:

4. Ustno poročilo finančnega odseka o gospodarjenji s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za leto 1890. (k prilogi 2.).

4. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Gebarung mit dem krainischen Volksschullehrer-Pensionsfonde für das Jahr 1890 (zur Beilage 2).

Poročevalec Klun:

Visoki zbor! C. kr. deželni šolski svet kranjski je predložil izkaz o gospodarjenji s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za l. 1890. Finančni odsek je pregledal ta izkaz in Vam priporoča, da ga blagovoljno jemljete na znanje. Iz tega izkaza razvidite, da znašajo pravi dohodki iz gospodarjenja z zalogo šolskih knjig 938 gld. Pri «šolskih globah» vplačanih je bilo dejanski 1109 gld. 50 kr., tako, da je zastalo od predpisanih glob v skupnem znesku 5927 gld. 50 kr. na dolgu 4818 gld. — 10% in 2% pokojninski odtegleji znašali so 6265 gld. 87½ kr.; obresti aktivnih glavnice 1346 gld. 10 kr.; dotacijski doneski kranjskega deželnega zaklada 13.400 gld.; povrnjeni troški 103 gld. 37 kr.

Skupni pravi dohodki so torej zneski 23.162 gld. 54½ kr., torej 974 gld. 54½ kr. več, kakor je bilo proračunjeno.

Povrnene pokojnine so znesle 8 gld. 88 kr., pričetni blagajnični ostanek 32.812 gld. 80½ kr., torej vsi dohodki 55.984 gld. 23 kr.

Troški so znašali: Pokojnine učiteljev 13.561 gld. 49 kr.; pokojnine učiteljskih vdov 6251 gld. 70 kr.;

vzgojine 1141 gld. 82 $\frac{1}{2}$ kr.; miloščine 2105 gld. 96 kr.; odpravnine 600 gld.; pogrebne 130 gld.; povrneni dohodki 100 gld.

Skupej torej znašajo vsi troški 23.890 gld. 97 $\frac{1}{2}$ kr., tedaj 1670 gld. 97 kr. več, kakor je bilo proračunjeno.

Ako se dejanski troški odštejejo od skupne svote dohodkov v znesku 55.984 gld. 23 kr., pokaže se končni blagajnični ostanek v znesku 32.093 gld. 25 $\frac{1}{2}$ kr., in sicer v državnih obveznicah št. 35.753 in 126.392 v skupni glavnici 32.050 gld. in 43 gld. 25 $\frac{1}{2}$ kr. v gotovini.

Ker je pričetno blagajnično stanje znašalo 32.812 gld. 80 $\frac{1}{2}$ kr., kaže se zmanjšava blagajničnega ostanka za 719 gld. 55 kr., nasprotno pa pomnožitev čistih zastankov za 1146 gld. 84 kr.

Večina teh zastankov so šolske globe, ki znašajo 4818 gld., to je za 658 gld. več, kakor jih je bilo v pričetku leta ostalo.

Že lansko leto je visoki zbor priporočal deželnemu odboru po resoluciji, da se obrne do c. kr. deželne vlade s prošnjo, naj strogo gleda na to, da se iztirjujejo šolske globe, ali pa, da se ne nakladajo ljudem, ki jih ne morejo plačevati. Če se šolske globe ne morejo iztirjati, naj se rabijo druga sredstva, namreč kaznujejo naj se zanikerni starši s zaporom, neiztirjljive globe pa naj se odpišejo, da ne bodemo vselej med zastanki imeli tako velikega zneska.

Pri dotičnih aktih nahaja se izkaz deželnega šolskega sveta, iz katerega se razvidi, da se je odpisalo v Postojnskem okraju 129 gld., v Krškem 42 gld. in v Ljubljanskem okraju 24 gld. na šolskih globah, ki se niso mogle iztirjati.

Finančni odsek torej priporoča:

«Visoki deželni zbor naj blagovoli na znanje vzeti izkaz o gospodarjenji s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za l. 1890.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, glasovali bodemo o predlogu gospoda poročevalca, ki meri na to, da visoki deželni zbor vzame na znanje izkaz o gospodarjenji s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za l. 1890.

Prosim častite gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 5. točki dnevnega reda, to je:

5. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za leto 1890. (k prilogi 3.).

5. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Normal-Schulfondes pro 1890 (zur Beilage 3.).

Poročevalec Klun:

Poročati mi je v imenu finančnega odseka o poročilu deželnega odbora v prilogi 3., v katerej se predlaga računski sklep normalno-šolskega zaklada za l. 1890. Ta računski sklep je bil, kakor razvidite iz priloge, jako ugoden; kajti prihranilo se je v primeri s proračunom za 1890. l. 17.891 gld. Na eni strani so se namreč spremenili dohodki, ki so bili večji, na drugi strani pa troški, ki so bili manjši, nego so bili proračunjeni.

Vsi dohodki so bili proračunjeni na 169.874 gld. 21 kr., v istini pa se je prejel 180.141 gld. 61 kr., torej mimo proračuna za 10.267 gld. 40 kr. več.

Glavni del teh večjih dohodkov znašajo 10 $\frac{0}{10}$ dolklade na davke, ker kaže razložba na strani 4., da so: I. «obresti» nespremenjene v znesku 3847 gld. 20 kr., da pa znašajo II. «doneski» 19.983 gld. 8 $\frac{1}{2}$ kr. Ti doneski so torej za 151 gld. 73 $\frac{1}{2}$ kr. višji. III. «10 $\frac{0}{10}$ priklada» pa znaša 155.498 gld. 21 $\frac{1}{2}$ kr., torej več za 9498 gld. 21 $\frac{1}{2}$ kr. To pa prihaja od tod, ker so bili končni davki veliko večji, nego se je bilo proračunilo; namestu 146.000 gld. dobilo se je namreč 155.498 gld. 21 $\frac{1}{2}$ kr. IV. «Razni dohodki» znašali so 813 gld. 11 kr., torej so bili višji za 617 gld. 45 kr.

Gledé doneskov od zapuščin mi je omenjati, da smo se vsled novega zakona, ki ureja te doneske, nadejali veliko večjih dohodkov, in da smo bili zaradi tega te doneske proračunili za l. 1890. prvokrat za 1350 gld. več, nego je bil nasvetoval deželni odbor. Kakor kaže končni efekt, dobili smo od tega povišanja v istini 1000 gld.; zaostali smo torej mimo proračuna le za 350 gld., in sicer zato, ker l. 1890. ni bilo toliko bogatejših mrličev, da bi se bil proračunjeni znesek mogel v istini doseči. Če se pa to pomisli, odpadek 350 gld. nima posebnega pomena. Vsi dohodki znašali so torej 180.141 gld. 61 kr.

Na drugi strani so bili pa troški manjši za 7623 gld. 82 kr., kakor razvidite iz priloge na strani 6., kjer so ti troški v posameznih naslovih zapisani. Za «aktivitetne užitke učiteljev» potrosilo se je 261.386 gld. $\frac{1}{2}$ kr., torej mimo proračunjenih 269.172 gld. manj za 7785 gld. 99 $\frac{1}{2}$ kr., in sicer vsled obilnih izpraznjenih služb. Manje so bile «službenine» za 5961 gld. 76 $\frac{1}{2}$ kr., «službeninske doklade» za 1194 gld. 65 $\frac{1}{2}$ kr. «opravnine» za 595 gld. 15 kr. in «stanarine» za 75 gld. 21 $\frac{1}{2}$ kr., to je skupaj 7826 gld. 78 $\frac{1}{2}$ kr., ali ker so se «dopolnujoče doklade» v tem naslovu pomnožile za 40 gld. 79 kr., znaša znižanje 7785 gld. 99 $\frac{1}{2}$ kr.

II. «Dotacije» znašajo 3878 gld. 18 kr., to je za 366 gld. 18 kr. več nego se je bilo proračunilo. Prihranilo se je namreč pri šoli v uršulinskem samostanu v Ljubljani 43 gld. 30 kr., izdalo pa se je 409 gld. 48 kr. več, in sicer 9 gld. 48 kr. za šolo v Podgrajah, 400 gld. pa v podporo šolskim sestram

v Repnjah. Ta svota dovolila se jim je namreč šele potem, ko je bil proračun že potrjen; zaradi tega se v proračunu še ni moglo ozirati na to šolo.

III. «Nagrade in podpore» so znašale 16.014 gld. 34 $\frac{1}{2}$ kr., torej mimo proračuna več za 484 gld. 34 $\frac{1}{2}$ kr. Manj se je potrosilo za veroučitelje štirirazrednih šol 382 gld., za vožnje veroučiteljev 70 gld., za pomožne učitelje v Ljubljani 360 gld., pri rednih nagradah in podporah 460 gld., pri izvanrednih 221 gld., dalje za ekskurendne šole 184 gld. 14 kr., za izredne nagrade za pouk v ženskih ročnih delih 160 gld. in slednjič za podpore vsled bolezni 1275 gld. Vsega skupaj se je torej prihranilo 3112 gld. 14 kr. Ker se je pa za izvanredne nagrade za pouk slovenščine na večrazrednih slovenskih šolah 200 gld. več potrosilo in ker se je dalje 3375 gld. 48 $\frac{1}{2}$ kr. več izdalo za namestovanja obolelih učiteljev in onih, ki so se učili v tehnologičnem muzeji na Dunaji in v obrtni šoli v Gradci, presešel je c. kr. deželni šolski svet dovoljeni mu revirement za 484 gld. 34 $\frac{1}{2}$ kr., čemur se mora pa odšteti znesek 21 gld., ki se je prihranil pri izvanrednih nagradah in podporah, da končni presežek toraj znaša 463 gld. 34 $\frac{1}{2}$ kr.

IV. «Pokojnine učiteljskih vdov» znašale so 637 gld. 50 kr., to je mimo proračuna manj za 100 gld., to pa zaradi tega, ker je l. 1889. umrla učiteljska udovalca Eliza Margreiter.

V. «Miloščine» so znašale nespremenjeno 269 gld. 16 kr.; pri VI. «Razni troški» pa se je izdalo 182 gld. 65 kr., to je za 567 gld. 35 kr. manj.

Vsi troški so toraj znašali 286.656 gld. 84 kr., to je za 7623 gld. 82 kr. manj, nego se je bilo proračunilo, in če prištejemo še dodatek deželnega zaklada, ki je vsled večjih dohodkov in manjših stroškov znašal mimo proračunjenih 124.406 gld. 45 kr. le 107.627 gld. 93 $\frac{1}{2}$ kr., vidimo, da končno izkaz gospodarjenja z normalno-šolskim zakladom za l. 1890. kaže dejanski prihranek v znesku 16.778 gld. 51 $\frac{1}{2}$ kr.

Finančni odsek torej predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Računski sklep normalno-šolskega zaklada za leto 1890. se odobruje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Klun:

Iz razkaza imovine vidimo, da je znašalo skupno premoženje koncem 1890. l. 116.087 gld. 37 kr., končni zastanki pa 29.992 gld. 82 kr., tako, da se kaže čisto premoženje v znesku 86.094 gld. 55 kr., katero se je proti onemu preteklega leta zmanjšalo za 2885 gld. 8 $\frac{1}{2}$ kr. Na zmanjšavo premoženja vplivalo je z ene

strani kakor vidite iz opombe na strani 8., zmanjšanje aktivnih, z druge strani pa zveksanje pasivnih zastankov.

Priporočam torej v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj blagovoli ta izkaz vzeti na znanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca, naj visoki deželni zbor vzame na znanje razkaz skupne imovine normalno-šolskega zaklada koncem l. 1890., naj blagovolé obseti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 6. točki dnevnega reda, to je:

6. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada prisilne delarnice za leto 1890. (k prilogi 21.)

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Zwangsarbeitshausfondes pro 1890 (zur Beilage 21.)

Berichterstatter Puckmann:

Hohes Haus! Mir ist die Ehre zutheil geworden, im Namen des Finanzausschusses über die Beilage 21, betreffend den Rechnungsabschluss des Zwangsarbeitshausfondes für das Jahr 1890, zu referiren.

Die geehrten Herren haben die Vorlage bereits ein paar Tage in Händen, ich glaube daher, daß es überflüssig wäre, alle einzelnen Ziffern vorzutragen.

Ich erlaube mir im wesentlichen darauf hinzuweisen, daß die Einnahmen einen Ausfall per 8359 fl. 3 $\frac{1}{2}$ fr. gegenüber dem Präliminare ergeben haben, was in der Vorlage damit begründet ist, daß beim Voranschlage pro 1890 auf einen fremdländischen Zwänglingsstand von 300 Mann gerechnet wurde, während factisch nur 250 Mann im Durchschnitte in der Anstalt untergebracht waren und die Eingänge von den fremden Ländern dadurch vermindert wurden.

Die Ausgaben zeigen nur eine Verminderung von 1345 fl. 27 $\frac{1}{2}$ fr., was wesentlich dadurch erklärt wird, daß mehr einheimische Zwänglinge in der Anstalt waren. Im großen und ganzen beträgt das Erfordernis 92.748 fl. 77 fr., die Bedeckung dagegen 93.286 fl. 96 $\frac{1}{2}$ fr., der Vermögensstand 147.894 fl. 79 fr., und der Finanzausschuß stellt den Antrag:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Rechnungsabschluss des Zwangsarbeitshausfondes für das Jahr 1890 wird genehmigt.»

(Obvelja. — Angenommen.)

7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji paznikov prisilne delarnice za ureditev njih dohodkov.

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Gesuch der Zwangsarbeitshausaufseher um Regelung ihrer Bezüge.

Berichterstatter Pukmann:

Hohes Haus! Die Aufseher I. und II. Classe, sowie die Aushilfsaufseher der Zwangsarbeitsanstalt haben sich an den hohen Landtag mit einer Petition um Aufbesserung ihrer Bezüge gewendet. In dieser Petition weisen sie darauf hin, daß die Aufseher in den k. k. Strafanstalten höhere Bezüge haben; ferner, daß im allgemeinen die landschaftlichen Diener und die städtischen Polizeiwachmänner besser gestellt sind, daß sie aber einen schwereren Dienst haben, weil sie Tag und Nacht im Dienste sein müssen und oft 16 bis 18 Stunden die Aufsicht auszuüben haben. Sie begründen ferner ihre Petition mit der größeren Theuerung und bitten, der hohe Landtag möge diese Petition gütigst würdigen. Nun hat der Landesauschuss zu der Zeit, als die zwei Häuser fertig waren, welche als Wohnhäuser für die Zwangsarbeitsanstalt-Aufseher bestimmt sind, schon eine Regelung der Bezüge unter Vorbehalt der Genehmigung des hohen Landtages in der Weise vorgenommen, daß er das Brotretulum, die Activitätszulage und die Nebenbezüge gestrichen und dafür den Aufsehern Quartiergeldbeiträge bestimmt hat, so daß die Aufseher, welche ein Naturalquartier haben, diese Beiträge nur theilweise bekommen, anderseits aber denjenigen, welche kein Naturalquartier haben, diese Beiträge zugesprochen werden. Nach dieser Verordnung sind die Bezüge nahezu die gleichen geblieben. Infolge dieser Petition wird eine kleine Abrundung der Bezüge für den ersten und zweiten Oberaufseher und für die Aufseher I. Classe eine Erhöhung von je 9 fl. 15 kr. jährlich, dagegen aber für die Aufseher II. Classe, welche schon länger im Dienste sind und geringere Aussicht haben zu avanciren, eine Aufbesserung von je 21 fl. 15 kr. jährlich von der Zwangsarbeits-Verwaltung beantragt; ferner wird beantragt, daß die provisorischen Aufseher nicht ein Taggeld erhalten, sondern ihnen ein fester Monatslohn von 24 fl. und der entsprechende Quartiergeldbeitrag mit 25 % bemessen werde, so daß sie monatlich 30 fl. erhalten, und wenn im Sommer Aushilfsaufseher aufgenommen werden, diese ein Taggeld per 90 kr. bekommen; die ganze Erhöhung würde 360 fl. per Jahr betragen.

Nachdem es im Interesse der Anstalt gelegen ist, die Aufseher soviel als möglich zufriedenzustellen, hat der Finanzausschuss beschlossen, diese Anträge der Zwangsarbeitshaus-Verwaltung zu den seinigen zu machen und dem hohen Landtage den Antrag zu stellen:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die Verordnung des Landesauschusses vom 29. November 1891, Z. 9080, nach welcher den definitiven Aufsehern der Zwangsarbeits-Anstalt anstatt der bisherigen Activitäts- und Brotzulagen Naturalquartiere und Quar-

tiergeld-Äquivalente, eventuell Ergänzungen und Personalzulagen, zuerkannt wurden, wird genehmigt, und vom 1. Mai 1892 an werden folgende Löhnungen bewilligt:

für den ersten Oberaufseher	480 fl.
25 % Quartiergeld-Äquivalent	120 »
für den zweiten Oberaufseher	400 »
25 % Quartiergeld	100 »
für einen Aufseher I. Classe	360 »
25 % Quartiergeld	90 »
für einen Aufseher II. Classe	312 »
25 % Quartiergeld	78 »
für einen provisorischen Aufseher II. Classe	288 »
25 % Quartiergeld	72 »

und für die im Sommer aufzunehmenden Aushilfs-Aufseher ein Taggeld von 90 kr.; womit die Petition der Aufseher vom 12. Jänner 1892 erlediget erscheint.»

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada prisilne delarnice za leto 1892. (k prilogi 22.).

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Zwangsarbeitshausfondes pro 1892 (zur Beilage 22.).

Berichterstatter Pukmann:

Hohes Haus! Der Finanzausschuss beantragt die unveränderte Annahme des Voranschlages nach der Beilage 22, mit Ausnahme der Post bei Capitel IV bezüglich der Löhnungen der Aufseher: da kommen die Aenderungen hinein, die das hohe Haus soeben beschlossen hat, nämlich die Erhöhung per 360 fl.

Da ich glaube, daß die geehrten Herren die Vorlage bereits gelesen haben, so würde ich mir erlauben, nur capitelweise und nicht nach den einzelnen Positionen die Summen vorzutragen und zu bitten, dieselben capitelweise annehmen zu wollen. (Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Erfordernis: Capitel I 4312 fl. (obvelja — angenommen).

»	»	II 434	»	»
»	»	III 536	»	»

» » IV, da müssen die geänderten Positionen, wie sie früher der hohe Landtag beschlossen hat, hineinkommen, und zwar:

1.) dem ersten Oberaufseher	480 fl.
und ein Quartiergeld-Äquivalent per	120 »
2.) dem zweiten Oberaufseher	400 »
und ein Quartiergeld-Äquivalent per	100 »
3.) 10 Aufseher à 360 fl., zusammen	3600 »
das Quartiergeld-Äquivalent erhöht sich hier von 760 fl. auf	900 »
dagegen aber entfällt die Personalzulage per 49 fl.	

Uebertrag 5600 fl.

	Fürtrag . . .	5600 fl.
4.)	15 Aufsehern à 312 fl. (statt à 300 fl.), zusammen . . .	4680 »
	(statt 4500 fl.) und ein Quartiergeld= Äquivalent per	1170 »
	(statt 1140 fl.)	

Im zweiten Absatze wird es statt:

5	Aushilfsaufsehern für den Bedarfsfall zu 80 fr., heißen:	
5	provisorischen Aufsehern à 24 fl. Monatslohn	1440 »
	und 25 % Quartiergeld à 6 fl.	360 »
	die Position «für die äußere Bewachung der Anstalt» bleibt unverändert mit	1285 »
	zusammen daher Capitel IV	14535 fl.

oder um 360 fl. mehr als hier in der Vorlage gedruckt erscheint.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam, da so številke IV. poglavja, kakor jih je navedel gospod poročevalec, sprejete.

Berichterstatter Puckmann:

Capitel V	«Remuneration und Aushilfen», un- verändert	300 fl.
	(obvelja — angenommen)	
Capitel VI	«Kirchenerfordernisse», unverändert	100 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel VII	«für Montur und Armatur», un- verändert	1500 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel VIII	«Amtskanzlei = und Unterrichts- erfordernisse», unverändert	240 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel IX	«Fabrikserfordernisse», unverändert	25700 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel X	«Erhaltung der Gebäude», unverändert	724 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel XI	«Steuern und Gaben», unverändert	17 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel XII	«Regiekosten», unverändert	33342 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel XIII	«Pensionen und Erziehungsbei- träge», unverändert	350 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel XIV	«Provisionen», unverändert	1545 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel XV	«Gnadengaben», unverändert	750 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel XVI	«Verschiedene Ausgaben», unver- ändert	100 »
	(obvelja — angenommen).	

Zusammen beträgt also das Erfordernis der Capitel I bis XVI 84485 fl.

Wir gelangen nun zur Bedeckung, und zwar:

Capitel I	«Interessen»	86 fl.
	(obvelja — angenommen)	
Capitel II	«Ertrag der Fabriksanstalt und Ver- dienste der Zwänglinge», unverändert	40700 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel III	«Verpflegs-, Heil- und Leichen- kostenvergütungen»	41162 »
	(obvelja — angenommen)	
Capitel IV	«Verschiedene Einnahmen»	3000 »
	(obvelja — angenommen).	

Die Bedeckung unter Capitel I bis IV beträgt daher 84948 fl. und ergibt sich ein Ueberschuß von 463 »

Ich erlaube mir nun im Namen des Finanzausschusses zu beantragen:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Voranschlag des Zwangsarbeitshausfondes pro 1892 wird mit nachfolgenden Beträgen genehmiget:

Erfordernis:

Capitel I	4312 fl.
» II	434 »
» III	536 »
» IV	statt 14175 fl. =	14535 »
» V	300 »
» VI	100 »
» VII	1500 »
» VIII	240 »
» IX	25700 »
» X	724 »
» XI	17 »
» XII	33342 »
» XIII	350 »
» XIV	1545 »
» XV	750 »
» XVI	100 »
	zusammen	84485 fl.

Bedeckung:

Capitel I	86 fl.
» II	40700 »
» III	41162 »
» IV	3000 »
	zusammen	84948 fl.
	Ueberschuß	463 fl.»

(Obvelja. — Angenommen.)

9. Ustno poročilo finančnega odseka o podporah za šolske zgradbe (k prilogi 23.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzanschlusses über die Unterstüzungen für Schulbauten (zur Beilage 23.).

Poročevalec vit. dr. Bleiweis-Trsteniški:

Visoki deželni zbor! Finančni odsek je presresaval nasvete deželnega odbora gledé podpor za šolske zgradbe za l. 1892. ter se v občé strinja s predlogi deželnega odbora. Vender pa je črtal tri šole iz onih 25 šol, za katere se prosijo podpore, namreč: Primskovo, Spodnjo Idrijo in Osilnico, to pa zaradi tega, ker deloma za dotične šolske zgradbe še niso gotovi načrti in se gledé šole v Primskovem tudi celo še niso zjediniili o prostoru, kjer bi se imela sezidati šola. Gledé Spodnje Idrije se gré le za razširjenje šolskega poslopja, kar bo stalo samo 300 gld., vsled česar je bil finančni odsek mnenja, da je to tako mala svota, da si jo bode morala občina sama preskrbeti in ne bode potrebovala deželne podpore. Kar se tiče šole v Osilnici, je stvar ravno taka. Pri vseh drugih šolah pa finančni odsek nasvetuje, da se nakloni občinam v prilogi 23. navedene podpore iz deželnega zaklada.

Visokost podpore spremenil je finančni odsek v enem slučaju, in sicer svoto podpore, katera bi se imela po nasvetu deželnega odbora dovoliti občini Sv. Trojica v Kamniškem okraji. Deželni odbor nasvetuje v tem slučaju podporo 100 gld., finančni odsek pa priporoča znesek 200 gld. Sv. Trojica je jako uboga in mala občina, katera je pač že v prejšnjih letih dobila 900 gld. deželne podpore, a vender že skorej dovršene šole iz lastnih sredstev ne more odpreti, kajti treba je še nekoliko potrebnih naprav. Občina je dobila od deželnega odbora tudi posojilo, ali ker si je za zgradbo župnijske hiše in župnijskega kozolca naložila 23% in 11% priklado, kar je za tako malo občino jako veliko, dovolil ji je deželni odbor, da je povrniti posojilo šele v prihodnjih letih. Ker je torej občina mala in uboga, mislil je finančni odsek, da naj se ji priskoči z večjo podporo in sicer v znesku 200 gld., da jej bode vender enkrat mogoče, odpreti šolo.

Dalje pa je finančni odsek med občine, katerim se imajo dovoliti po nasvetu deželnega odbora podpore za šolske zgradbe, sprejel še občino Šmarije pri Ljubljani, za katero predlaga podporo 400 gld.

Ta občina ni prosila samo za podporo, ampak tudi za posojilo. Šola je dvorazredna, nahaja se pa v tako slabem stanji, da je neobhodno potrebno, da se popravi. En vogelj šolskega poslopja se je podrl in je sedaj s tramovi podprt, tako da je nevarnost za šolske otroke v istini velika. Na drugi strani hoče občina Šmarje dvorazredno šolo razširiti v trirazredno, kar je proračuneno na 4000 gld. Tudi ta občina je prosila posojila in deželni odbor ji je dovolil 1600 gld., katero svoto bodo morali poplačati tekom leta 1892. in 1893. V to ime si je naložila občina 20% priklado.

Namesto 100 gld., kolikor je nasvetovano v prilogi 23., predlaga finančni odsek torej za občino Sv.

Trojica podporo v znesku 200 gld., dalje pa predlaga finančni odsek, da se tudi za šolo v Ratečah na Gorenjskem poviša podpora od 200 gld. na 300 gld., ker je občina v prejšnjih letih in tudi lani mnogo trpela vsled povodnji ter je jako uboga.

Razvidel je pa tudi finančni odsek iz prošenj do deželnega šolskega sveta in iz priloženih izkazov, da je mnogo takih šolskih občin, ki jako malo davka plačujejo, ki si pa za zidanje ali razširjevanje šolskih poslopij nakladajo neprimerne troške. Ne rečem, da se zidajo palače, zidajo se pa taka šolska poslopja, katera nikakor niso primerna njihovemu premoženju, in to ne velja le za zgradbo novih šolskih poslopij, temveč tudi gledé razšitjanja šol. Tako je na primer v izkazu deželnega šolskega sveta povedano, da se je za razširjenje jednorazrednice v Predvoru proračunilo nad 7000 gld., za novo šolsko zgradbo v Grahovem nad 10.000 gld., v Ratečah nad 8000 gld., v Mošnjah nad 11.000 gld. in v Breznici tudi toliko.

To po mojih mislih presega moči dotičnih občin, vsled tega se zadolže in nosijo potem ta težka bremena mnogo in mnogo let. Kdo je temu kriv? Deloma občine same, za katere je to nekak ponos, da imajo lepe šole, na drugi strani pa tudi tehniki, ki izdelujejo občinam take načrte, tretjič pa tudi marsikater okrajni glavar, ki si hoče tem potom pridobiti posebnih zaslug. Oškodovane pa so le občine. Zaradi tega misli finančni odsek, da bi ne bilo odveč, ako tudi letos zopet ponavlja resolucijo iz l. 1889., katera pa se je tudi prejšnja leta že večkrat sprejela in deželnemu šolskemu svetu naznanila, ostala pa žalibog brezuspešna.

Zaradi tega predlagam v imenu finančnega odseka sledeče:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Za zgradbe ljudskih šol se dovolijo podpore iz deželnega zaklada sledečim občinam:

Predaslje	400 gld.
Sorica	100 »
Kovor	400 »
Reteče	200 »
Predvor	400 »
Dražgoše	100 »
Iškavas	400 »
Hotederšica	300 »
Sv. Trojica pri Cerknici	100 »
Rateče	300 »
Zasp	400 »
Mošnje	300 »
Breznica	500 »
Dol	100 »
Šmartno	200 »
Homec	100 »
Sv. Trojica (okraj Kamnik)	200 »
Radence	100 »
Dolenja Podgora	100 »
Čeplje	100 »
Tribučé	100 »
Štari Breg	400 »
Šmarije	400 »

Vsota . . . 5700 gld.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da opozarja iz novega c. kr. deželni šolski svét na silna bremena, katera si nalagajo mnoge majhne občine s sklepom, da hočejo zidati nova šolska poslopja ali neprimerno drago razširjevati že obstoječa šolska poslopja, kar pa vsled svojih prepričljivih dohodkov in z ozirom na druge doklade nikakor ne zmorejo. Slavni c. kr. deželni šolski svét naj torej vpljiva na to, da načrti za šolske stavbe ne presegajo sredstev, katera zmorejo občine.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki se strinjajo s prvim predlogom finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet. Glasovali bodemo sedaj o drugem predlogu finančnega odseka, in prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predno preidemo k prihodnji točki dnevnega reda, čast mi je predstaviti visokemu deželnemu zboru vladnega zastopnika gospoda c. kr. deželnega šolskega nadzornika Josipa Šuman-a.

Sedaj prestopimo k 10. točki dnevnega reda, to je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka gledé učnih knjig za slovenske ljudske in srednje šole (k prilogi 4.).

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Lehrbücher für slovenische Volks- und Mittelschulen (zur Beilage 4.).

Poročevalec Šuklje:

Častita gospoda! Priloga 4. pojasnuje, kako je deželni odbor zvršil ukrepe visokega deželnega zbora, storjene v XI. seji dné 18. novembra 1890, in dalje nam pové, kake nasvete v tej zadevi stavlja deželni odbor z ozirom na tekoče leto 1892. Kar se tiče teh ukrepov, glasé se tako-le:

«1.) da deželni odbor pri šolskih oblastvih dela na to, da se na slovenskih vzporednih razredih za grščino uvede slovenski učni jezik in polagoma tudi na višjih razredih gimnazij v Ljubljani in Novem mestu za slovenske učence vpelje slovenski učni jezik; in

2.) da se da deželnemu odboru pooblastilo, da založnikom potrebnih učnih knjig za 5., 6., 7. in 8. razred slovenskih ljudskih, oziroma meščanskih šol, potem obrtnih nadaljevalnih in srednjih šol dovoljuje primerne podpore; in

3.) da se je v svrhu dovolila za l. 1891. svota 2000 gld. iz deželnega zaklada.»

Deželni odbor nam pové v svoji prilogi, da se je z dopisom dne 13. februarja 1891 gledé grščine in slovenskega učnega jezika na višjih gimnazijskih razredih obrnil do c. kr. deželnega šolskega sveta, naj posreduje v tej zadevi pri naučnem ministerstvu; potem se nam razjasnuje, da je deželni odbor sklical enketo strokovnjakov ad hoc, ki je konstatovala, katere šolske knjige so sedaj potrebne in ki je tudi nekaj zistematičen načrt napravila gledé spisavanja teh knjig; in končno razvidimo iz poročila deželnega odbora, da se je od onega kredita 2000 gld., dovoljenega za izdajo slovenskih učnih knjig, do 12. novembra 1891 porabilo v ta namen 400 gld., in sicer se je izplačala krojaču Matiji Kuncu za izdajo več učnih knjig za posebne tečaje krojaškega obrta podpora 100 gld. in strokovnemu učitelju Antonu Funteku za sestavo «obrnega spisa» nagrada 300 gld. Za tekoče leto se nasvetuje: 1.) da se raztegne prestanek kredita tudi na leto 1892, in 2.) da se dovoli v ta namen z nova kredit 2000 gld.»

Finančni odsek je sodil, da treba vender nekoliko popraviti prve sklepe z dné 18. novembra 1890. Če si namreč ogledamo tedanji sklep pod št. 2., razvidimo takoj, da sta se tedaj izpustili dve važni kategoriji šolski, za katere tudi treba skrbeti, da dobé šolskih knjig spisanih v slovenskem jeziku. Tam se namreč ne govori: 1.) o obrtnih strokovnih šolah, ki so silno važnega pomena, in katere treba ločiti od obrtnih nadaljevalnih šol, in 2.) o učiteljskih, ker izraz «srednje šole» ne zapopade učiteljskih.

Tu torej treba neke formalne spremembe, katero si bodem koncem svojih izpeljav dovolil nasvetovati.

Nekoliko je finančni odsek bil primoran, baviti se tudi z glavnimi načeli, kateri pridejo tu v poštev. Vsaj sta vprašanji šolske uredbe in jezikovne organizacije vedno v nekakem koneksu, v neki naravni zvezi med seboj, in finančni odsek je nekoliko razmislival tudi to principijelno stran. Dovolite, da preidem najprej na gimnazije.

Povedati hočem svoje mnenje o jezikovni uredbi teh šolskih zavodov s subjektivnega stališča, v kolikor je to dovoljeno poročevalcu finančnega odseka.

Gledé gimnazij in njih jezikovne uredbe mislim namreč, da treba pred očmi imeti dvojni smoter.

Prvi cilj, ki je potreben za našo slovensko mladino, je, da se ne priučí samo temeljito maternemu jeziku, torej slovnici in slovstvu slovenskemu, temveč, da se ob jednem navadi znanstveno misliti in se izražati tudi v maternem jeziku. Drugi smoter pa, ki je tudi važen in katerega ne gre prezirati, je, da so slovenski mladenči, zapustivši gimnazij, kadar vstopijo v visoke šole, popolnoma zmožni tudi nemškega jezika (Veselost in klici: — *Heiterkeit und Ruhe*: Čujte! Čujte!) no, počakal bodem, da se poléze veselost častitega gospoda tovariša Hribarja, (Smeh — *Heiterkeit*; dr. Tavčar kliče: *Dr. Tavčar ruft*: «In še par družih, tudi jaz sem vesel! Klici: — *Ruhe*: Dobro! Dobro!)

Gospoda moja! na ta dvojni smoter treba paziti po mojem prepričanji, in lahko rečem, da večina slovenskih strokovnjakov, slovenskih šolnikov stoji na tem stališču. Dvojni ta cilj je doseči, in iz tega že se

more sklepati, s kako previdnostjo treba postopati pri rešitvi takih težavnih problemov.

Če se torej oziramo na sedanjo jezikovno organizacijo, zlasti na višjem gimnaziji, sodil bi, da gre razširiti obseg slovenskega učnega jezika previdno in polagoma. Pred vsem se mi vidi, da pri dveh predmetih že sedaj kaže zahtevati tudi na višjem gimnaziji slovenski učni jezik, namreč pri verouku in pri latinščini, pri verouku zlasti iz tega ozira, ker fantu, ki se je na nižjem gimnaziji učil verouka v slovenskem jeziku, tu pouk v nemškem jeziku na višjem gimnaziju — zlasti velja to gledé dogmatike z njenimi abstraktnimi pojmi — dela mnogo težave. Kar se tiče učnih knjig za ta predmet, dobili jih bomo gotovo kmalu, pisateljskih moči ne manjka in gotovo bode za učni uspeh bolje, dosegel se bode pri verouku boljši efekt, ako se pri tem predmetu uvede po celem višjem gimnaziji slovenski učni jezik.

Ravno tako je z latinščino. Tudi pri latinščini je sedanja organizacija neumestna. Na nižjem gimnaziji poučuje se s slovenskim, na višjem gimnaziji z nemškim učnim jezikom. Kdor se spozna v takih rečeh, vsak strokovnjak mi bode pritrdil, da slovnica, ki se bavi s tujim jezikom, naslanja se na ustroj lastnega jezika; sedaj pa vidimo tu diskrepancijo gledé učnega jezika na nižjem in na višjem gimnaziji in to obtežuje pouk, zlasti ako pomislimo, da že v peti šoli dobijo učenci v roke precej težkega autorja, historika Livija. To zavira učni uspeh in zaradi tega je po vsem umešno, ako zahtevamo, naj se latinščina uči tudi na višjih gimnazijskih razredih na podlagi slovenskega učnega jezika.

Seveda, častiti gospodje tovariši, tudi v tem oziru ne smete imeti prevelikih iluzij. Taka stvar se ne dá improvizirati, to ne gre, rekel bi, kar čez noč. Treba priprav in zlasti ta kredit, ki ga dovolimo v to svrhu, služiti bi moral ravno takim napravam. Za pouk latinščine v višjem gimnaziji treba dveh slovarjev: latinsko-slovenskega in slovensko-latinskega, in poleg teh slovarjev moramo imeti še dotične gramaticalne vadbe. Gospoda moja, za take stvari treba marljivega dela, ki bode trajalo nekaj let in treba tudi nekoliko denarnih sredstev. Ker imamo zlasti na Ljubljanskem gimnaziji, in sicer na obeh gimnazijih, dovolj spretnih inkušenih filologov in marljivih strokovnjakov, mislim, da bode mogoče, dovršiti ta dva slovarja že tekom dveh, k večjem treh let. Brez izdatne deželne podpore to seveda ne bode mogoče, podpirati moramo to stvar in jaz mislim, založniki se bodo našli, ako dežela prevzame nagrade za pisatelje, drugo pa prevzame dotični založnik na svoj risiko. Tu bi si usojal, deželnemu odboru dati nek praktični migljej. Vidi se mi umešno, da bi se nagrade pri slovarjih vsaj deloma izplačevale že v tem trenutku, kakor hitro dotični sodelavee — kajti mislim, da bode vsak sodelavec imel ekscerpirati svojega autorja — izroči uredniškemu odboru, ali uredniku svoj rokopis in se ta od uredništva potrdi, recimo, da se mu takrat izplača polovica, drugo polovico pa je izplačati tedaj, kadar se knjiga natisne.

To velja gledé latinščine.

Kar se pa tiče grščine, in tu govorim ne kot poročevalec finančnega odseka, temveč iz osebnega stališča, kot priprosti član visoke zbornice, se osobno ne ujemam z onim ukrepom, katerega je visoki deželni zbor napravil dné 18. novembra l. 1890. Dovolite mi, častiti gospodje tovariši, nekoliko kratkih opazek z osebnega stališča. Takrat, ko se je o tej stvari sklepalo v visoki zbornici, bil sem bolan, in ako bi me bolezen ne bila zadržala, ugovarjal bi bil gotovo takemu sklepu. Pomislite, kaj se je zahtevalo! Tirjalo se je, da se na slovenskih vspeorednih razredih za grščino uvede slovenski učni jezik.

Konstruirala se je torej stvar tako, da se ima v 3. in 4. šoli vršiti pouk iz grščine v slovenskem učnem jeziku, na višjem gimnaziji pa se naj poučuje z nemškim učnim jezikom, dokler višji gimnazij ne dobi one jezikovne organizacije, o kateri pravi visoki deželni zbor in deželni odbor, da se mora ta organizacija vršiti polagoma. To je inkonsekvenca in tu zadenemo na isti nedostatek, o katerem sem prej govoril, da imamo namreč za latinski jezik dve slovnici, slovensko in nemško. To velja še v večji meri gledé grščine. Kajti kar se tiče latinščine, se vsaj slovnica cela absolvira na spodnjem gimnaziji, pri grščini pa to ni tako. Pri grščini spada le en del slovnice na nižji gimnazij, oblikoslovje namreč; sintaksa pa pride na vrsto šele v višjem gimnaziji, torej tvarina se loči, en del slovnice uči se s slovenskim, drug del pa z nemškim učnim jezikom. To bi bila torej uredba, katere ne bi mogel priporočati s stališča šolnika. Če pa kdo zahteva, da se grščina na celem gimnaziji uvede s slovenskim jezikom, principijelno nimam ničesar proti temu, opozarjal bi pa na neko drugo težavo. Tudi za grški jezik potrebujemo dva slovarja: grško-slovenskega in slovensko-grškega. Založnika, ki bi na svoj risiko prevzeti hotel tako breme, kakor bi bila izdaja teh dveh slovarjev, gotovo ne dobimo. Število knjig, ki se bodo spečale, je tako minimalno in tiskovni troški so tako ogromni, zlasti za tukajšne tiskarne, ki niso pripravljene za take reči, da gotovo nastane potreba, priskočiti z neprimerno veliko svoto iz deželnega zaklada. Rečem torej, da kar se tiče slovenskega učnega jezika za grščino na celem gimnaziji, sicer ne nasprotujem principijelno, ali čutim se zavezanega, da na finančne posledice takega koraka že naprej opozarjam.

Kar se tiče drugih predmetov, omejujem se na prejšnje svoje izpeljave, treba nam je, kakor sem rekel, postopati polagoma in s previdnostjo in nikakor spustiti iz vida onega končnega smotra, o katerem sem poprej govoril.

Gledé srednjih šol je enketa jemala v poštev najprej nemško berilo za slovenske vspeoredne razrede za nižji gimnazij. Popolnoma priznavam, da je ta knjiga prepotrebna in da sedanja berila ne zadostujejo, ker niso spisana za našo mladino, ker imajo pretežavne sestavke za naše še premalo izobražene učence in ker se na druge take reči ne ozirajo, o katerih bi bilo najprej soditi, da so potrebne naši mladini. Tu treba izvrnih šolskih knjig in pri tej priliki bi se moralo ozirati tudi na potrebo, da se njih vsebina bolj nanaša

na naše domače razmere. Recimo, pri popisu naravnih krasot je gotovo bolj umestno, če se učencem pove, kako krasna je naša domovina, nego da se jim predstavljajo popisi zgolj tujih pokrajin, n. pr. nemškega Harza ali Krkonošev. Ravno tako bode pri biografičnih, pri zgodovinskih sestavih treba ozirati se na našo domačo zgodovino. Tako sestavljeno nemško berilo je torej še ena tistih knjig, za katere je nasvetovan kredit jako umesten.

Druga knjiga je «slovensko berilo za 7. in 8. razred», katero je že sestavil profesor Šket ter jo predložil naučnemu ministerstvu. Tudi ta knjiga je neobhodno potrebna.

Kar se tiče geometrije, popraviti moram poročilo deželnega odbora, namreč ta geometrija ne bode izšla v Kočevarjevi izdaji, temveč je že izšla, če se ne motim, in tu me bode častiti gospod deželni šolski nadzornik lahko korigiral, in sicer o drugi izdaji Močnikovi. Ta učna knjiga, katero je preskrbel profesor Celestina, potrjena je tudi že od naučnega ministerstva. Skrbeti bode tudi za šolske knjige namenjene zgodovinskemu pouku. Pri mineralogiji opozarjal bi častito gospodo na neko drugo pomoto v poročilu deželnega odbora, namreč, knjiga, ki jo spisuje ravnatelj Šubic, ni namenjena za gimnazij, temveč za učiteljišče in tam je pač silno potrebna in umestna.

Kar se tiče strokovnih in obrtnih nadaljevalnih šol, so vse te knjige, katere so našete v prilogi in od katerih je že izšlo «obratno spisje», jako potrebne. Zlasti tudi o «matematični in geometriji», katero spisuje ravnatelj Šubic za strokovne šole, uverjeni smo lahko, da bodedo dobili prav dobro učno sredstvo.

Kar se tiče ljudskih šol, strinjam se v obče z navzeti enketi, le na to bi opozarjal, da se je pod črko g. prirodopisje proti času, ko se je pisalo poročilo deželnega odbora, vršila neka sprememba, namreč mesto ravnatelja Lapajneti, ki je bil ponudil nek rokopis, nagovoril je deželni odbor profesorja Hubada, da on prevzame sestavo te knjige in to se je tudi zgodilo. Ta knjiga bode torej spisana, oziroma preložena od strokovnjaka profesorja Hubada.

Druzega ne bi bilo treba omeniti o tem predmetu. Dovolite mi le še neko kratko opazko. Rekel sem poprej, da se je lanskega leta iz onega kredita 2000 gld. potrosilo 400 gld. Znesek 100 gld., ki se je izplačal iz tega kredita g. Kuncu, priti bi moral prav za prav v kako drugo rubriko ter bi se moral vzeti iz družega zaklada, nikakor pa iz tega kredita, kajti tista podpora, ki se je dovolila krojaču Matiji Kuncu za izdajo učne knjige za krojaško obrt, katera je sicer morda prav primerna in dobra, utemeljiti se vendar ne da z ozirom na sklepe visokega deželnega zbora, storjene dné 18. novembra 1890, ker ta knjiga očitno ne služi potrebi nobeni onih šolskih kategorij, katere so navedene v dotičnih sklepih.

Če torej odtegnemo od dovoljenih 2000 gld. onih 400 gld., porabljenih l. 1891, potem preostane neporabljenega kredita še 1600 gld., kateri naj se raztegne po nasvetu deželnega odbora in tudi finančnega odseka na tekoče leto 1892. Poleg tega naj se pa še dovoli svota 2000 gld., tako da bi deželni odbor tekom

leta 1892. razpolagal s skupno svoto 3600 gld. Meni se vidi, da ta kredit ni prevelik, kajti opozarjal bi Vas le na knjigo za naravoslovje, katero bode spisal profesor Hubad in katera bode jako draga. Treba bode dragih «elichés», samo ti bodo stali okolo 800 gld., poleg tega pride pa še nagrada za pisatelja. Samo ta knjiga bode stala torej deželnemu zakladu več kakor 1000 gld. Potem imamo zopet knjigo «osnovni nauki iz fizike in kemije za ljudske in meščanske šole», katero je spisal gimnazijski ravnatelj Senekovič. Tudi ta knjiga je gotova ne le v rokopisu, temveč je prvi del tudi že dotiskan pri Bambergu — imam ga tu — in če se oziramo tudi še na one druge knjige, o katerih vemo, da so deloma že gotove v rokopisu, deloma pa že izšle tiskane — tako na primer prvi zvezek zemljepisja za ljudske in meščanske šole, katero je spisal profesor Oražem, — potem pridemo do zaključka, da je skupni kredit 3600 gld. za l. 1892. v istini potreben in da se bode v istini tudi porabil tekom tega leta.

Stavljam torej sledeče predloge v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

- 1.) Deželni odbor se pooblašča, da založnikom potrebnih učnih knjig za 5., 6., 7. in 8. razred slovenskih ljudskih šol, oziroma za meščanske šole, potem za obrtno strokovno in obrtne nadaljevalne ter za srednje šole in učiteljišča dovoljuje primerne podpore;
- 2.) za izdajo učnih knjig za l. 1891. dovoljena svota sme se, v kolikor se v to svrhu ni vže porabila v dovoljenem roku, porabiti 1892. leta;
- 3.) za l. 1892. dovoli se v isto svrhu 2000 gld. iz deželnega zaklada.»

Deželni glavar:

Otvaram splošno debato. Želi kdo besede?

Poslanec dr. Tavčar:

Visoki deželni zbor! Z veliko radostjo sem sprejel v roke poročilo deželnega odbora ter se prepričal, da se je le-ta v preteklem letu trudil izvršiti koristne sklepe, storjene v 11. seji visokega deželnega zbora dne 18. novembra 1890. leta.

Kar se je dalo storiti, se je storilo; izdalo se je seveda dosedaj le malo in od dovoljenega kredita 2000 gld. porabilo se je le 400 gld. A to je popolnoma naravno, če se pomisli, da je treba vse knjige šele spisati in tiskati, ko vendar država ničesar neče storiti za nas. Gotovo pa je, da se bode sedaj v tekočem letu ali vsaj kmalu porabil določeni kredit. Da sem se oglasil k tej stvari, uzrok temu je poročilo deželnega odbora k točki 3.

Visoki deželni zbor! Že gospod poročevalec je omenjal, da je čudno, kako je naš deželni odbor prišel do tega, da je iz tako važnega fonda podporo dovolil knjigi, ki ni v nikaki zvezi z namenom tega fonda. Popolnoma se strinjam z gospodom poročevalecem v tem, da je bil deželni odbor upravičen, podpirati izdajo tiste krojaške knjige, neprilčno pa je bilo, da se je

za to porabil ravno ta kredit. Bojim se, da bode napravil neprilичni sklep deželnega odbora, da naj se vzame iz tega fonda svota 100 gld. in s tem honorira krojaška knjiga, jako čuden vtis pri nasprotnikih na oni (desni — rečten) strani visoke zbornice, ki so se tako silno protivili dotičnim našim ukrepom, in da bodo ti opravičeno trdili, da je sklep deželnega odbora nekaka persiflaža na važni deželnozbornski sklep. Če niste denarja mogli drugače porabiti, potem ste osmešili dotične prekoristne sklepe visokega deželnega zbora z dne 18. novembra 1890. S tem pa nečem trditi, da stojim na stališči, da bi se ne smelo podpirati tudi takih podjetij iz deželnega zaklada, kakor je Kuncova knjiga, samo ta fond se ni smel v to porabiti tudi že zaradi tega ne, ker se je lansko leto zvršil proti našim ukrepom tak naval od nasprotne nemške stranke.

Drugi uzrok, da se v ti debati oglašam, je pač tudi poročilo častitega gospoda poročevalca; s tem poročilom se nikakor ne strinjam.

Visoki deželni zbor! Kar se tiče predlogov, ki jih je stavil gospod poročevalec, bodisi na podlagi subjektivnega svojega prepričanja, bodisi na podlagi prepričanja finančnega odseka, priznavam, da se ž njimi popolnoma strinjam.

Predlogi so utemeljeni, to je gotovo, nastane edino le vprašanje, je-li bilo potrebno, da je častiti gospod poročevalec utemeljeval svoje predloge na tak način, kakor je to storil.

Meni se vidi, da to ni bilo potrebno in da gospod poročevalec ni dokazal potrebe, da jih je moral tako utemeljevati. Kar se tiče sklepa, ki je bil storjen dne 18. novembra 1890. leta, je to sklep, od katerega se večina te zbornice ne bo dala nikdar odpraviti, ker menim, da naša večina ne bo preklicala danes kaj takega, kar je soglasno sklenila v prejšnjem letu.

Mislím torej, da vzlíc temu, da je gospod poročevalec tako utemeljeval svoje poročilo, ni nobene nevarnosti, da bi visoki deželni zbor preklical svoj prejšni sklep. Skliceval se je častiti gospod poročevalec na to, da ni bil navzoč pri dotični seji v zadnjem zasedanji. (Poslanec Šuklje: — Abgeordneter Šuklje: «Ne!») V tem oziru zame odločuje stenografični zapisnik 11. seje visokega deželnega zbora dne 18. novembra 1890. leta. Tam se čita, da so odsotni: ekselenca knezoškof dr. Jakob Missia, ki je itak vselej odsoten, kadar se tu v visoki zbornici pogovarjamo o težnjah in potrebah slovenskega naroda; dalje baron Beno Taufferer in Ignacij Žitnik. Ime častitega gospoda poročevalca pa se v teh vrstah ne nahaja. Sicer pa je mogoče, da je to pomota, ker vem, da je bil gospod poslanec Šuklje lani v istim času bolan in ker se mi dozdeva, da on lansko leto ne bi bil govoril drugače, nego je govoril letos. (Poslanec Šuklje: — Abgeordneter Šuklje: «Sigurno!») Proti današnjemu poročilu pa morem kot zastopnik slovenskega naroda braniti se z vso odločnostjo.

Jaz izrečem pred vsem, da zahteve našega naroda morajo segati tako daleč, da počasi dobimo čisto slovenske gimnazije. Meni se vidi, da se silna krivica godi narodu slovenskemu ravno v tem oziru, da niti jednega čistega slovenskega gimnazija nimamo. Ako

se ozremo na Lahe, katerih število v carevini je manjše od našega in katerih lojaliteta je dvomljivejša od naše, imajo ti vender dosti laških gimnazij, naš narod pa nima niti jednega! Zahteva, da dobimo cel slovenski gimnazij, je torej utemeljena. Če se pa sedaj v našem deželnem zboru o taki tvarini poroča na tak način, mislim, da se s tem upanje, da bode narod slovenski kedaj dobil slovenske gimnazije, izpodkoplje, če ne popolnoma pogrebe. Govor gospoda poročevalca je bil tak, da mora po vsej pravici dopasti nasprotni stranki in le hvalo dajem Bogu, da je gospod dr. Schaffer bolan in da je ekselenca baron Schwegel odsoten, sicer bi bila ta dva gospoda slovesnim načinom izrekla, da se popolnoma strinjata z mnenjem prečastitega gospoda poročevalca. Kako pa sodita ta dva gospoda o zahtevah slovenskega naroda, o tem mi pač ni treba govoriti. Pri vsakej priliki, kolikorkrat se od naše strani kaj zahteva, pridejo takoj Nemci in pravijo, to je nedopustno, to je proti interesom države.

Te litanije že poznamo! Ravno tako bodo ustali proti zahtevi glede slovenskih učilnic, rekli bodo, da je interes države zamotan v to vprašanje in da se ne sme ničesar dovoliti. Sklicevali se bodo na izrek tega ali onega učenjaka ali strokovnjaka, i. t. d. Če danes ustane prečastiti gospod poročevalec in izreka, da je proti slovenskim gimnazijem in da ni za to, da se naj popolnoma poslovenijo! podal je s tem našim nasprotnikom novega svedoka. «Če je mož take avtoritete, kakor je voditelj slovenske državno-zbornske delegacije na Dunaji, danes tako govoril», rekli bodo ti nasprotniki, «slovenskih gimnazij treba ni, ne smemo jih dovoliti! Glejte, še Šuklje je proti taki zahtevi!» Saj vemo, kako fino uho ima naučni minister za take stvari. Ko je šlo za slovenske šole na Koroškem, takoj se je skliceval naučni minister na one dopise, ki so se pisali od nemškutarjev iz te ali one občine. Sedaj, kadar bomo prišli mi in zahtevali slovenski gimnazij, bode prva beseda od strani ministra Gautscha, da se sklicuje na današnjega gospoda poročevalca Šukljeta, češ, da je tudi ta proti slovenskim gimnazijem. Zaradi tega torej mislim, da je način tega poročevanja nevaren in da bi bilo le želeti, da bi v prihodnje ne začeli več takih poročil v ti zbornici.

V drugem oziru se mi vidi poročanje tudi nekoliko nejasno. Gospod poročevalec si stavlja dva smotra, ki se naj dosežeta na naših gimnazijah: v prvi vrsti se mora gledati na to, da se mladina popolnoma priučí slovenščine, da se navadi znanstveno misliti in se izražati v slovenskem jeziku; v drugi vrsti pa morajo slovenski dijaki, prestopivši na visoke šole, popolnoma zmogni biti nemščine.

Dobro, ne trdim, da nemški jezik ni potreben; mislim pa, da se ta smoter naglašá samo zato, da se onemogočí popolno poslovenjenje naših gimnazij. Ali nikdo nas ne bo mogel prepričati, da bi se dijak, ki ima le količkaj zmožnosti, v osmih letih ne mogel priučiti nemškemu jeziku popolnoma in toliko, kolikor je potrebno za javno življenje. Ta argument torej ne drži. Gospod poslanec Šuklje predlaga torej nemščini na ljubo, da se v višjem gimnaziju slovenščina le za tri predmete vpelje, za veronauk, slovenščino in latinščino;

če ga prav umejem, mislim, da naj je to maximum, kar nam hoče dati gospod poročevalec. Torej trije predmeti naj se poučujejo v slovenskem jeziku! Če pa pride k temu še kak predmet, kakor na priliko grščina, za katero ne gori gospod poročevalec, potem se pa že smoter dobrega pouka v nemščini več ne doseže. V tem oziru je poročilo nekoliko nejasno. Kot zastopnik slovenskega naroda postavim se pa na stališče, da se smoter poučevanja in pouka v nemščini lahko tudi tedaj doseže, če se naše gimnazije popolnoma poslovenijo.

V drugem nimam ničesar omenjati.

Glavni povod, da sem se danes oglasil, bil je ta, da se pozneje in v drugih kronovinah današnje ustno poročilo ne bode tolmačilo napak in da se pozneje ne bo reklo, da se je v deželnem zboru Kranjskem leta 1892. smel oglasiti poročevalec s takim poročilom, ne da bi se mu bil kdo uprl.

Poslanec dr. Vošnjak:

Prosim besede! Braniti moram deželni odbor proti častitem gospodom predgovornikom, kakor da bi deželni odbor ne bil pravilno ravnal, ko je dovolil krojaču Kuncu podporo za izdajo nekih učnih knjig za krojaško obrt. V poročilu deželnega odbora tiste knjige niso navedene. Namenjene so za pouk v krojaškem obrtu in služijo na dotičnem tukajšnjem učnem zavodu, katerega je gospod Kunc ustanovil.

Kunc je namreč od naučnega ministerstva dobil koncesijo, da sme odpreti šolo za krojaštvo. Šola je javna, vprašam torej, iz katerega fonda naj bi bil deželni odbor vzel dotično svoto za podporo teh knjig? Gospod Kunc je spisal dve učni knjigi, stali ste ga gotovo 1200 glđ. in reči se more, da je mož velik del svojega premoženja žrtvoval v ta namen. Prosil je potem ministerstvo, da se mu dovoli ustanoviti šolo, kar se mu je tudi dovolilo, in gospoda bode videli v gosposki ulici napis «Šola za krojaško obrt».

V deželnem odboru smo smatrali, da je to nekaka strokovna šola, sicer ne ravno deželna ali državna, gotovo pa je nekaka obrtna šola, ter smo gospodu Kuncu za izdajo dotičnih učnih knjig dovolili ono pohlevno in malo podporo. Da bi se s tem smešili dotični sklepi deželnega zbora, nikomur ni prišlo na um in mislim, da sedaj tudi nikdo ne bo mogel očitati deželnemu odboru, da ni ravnal popolnoma pravilno.

Poslanec cesarski svetnik Murnik:

Usojam si še nekaj dodati govoru gospoda poslanca dr. Vošnjaka gledé podpore za izdajo teh dveh učnih knjig, kateri je spisal Kunc v slovenskem in nemškem jeziku. Tudi jaz sem glasoval v deželnem odboru za to, da se podpora dovoli iz tistega zaklada ali kredita, katerega je imel deželni odbor od visokega deželnega zbora dovoljenega za izdavanje slovenskih učnih knjig, in sicer zaradi tega, ker sem bil preverjen, da se te knjige ne bodo rabile le v tej od c. kr. vlade dovoljeni učilnici za krojenje obleke, temveč tudi v obrtnih nadaljevalnih šolah, kajti knjige nimajo samo teksta,

ampak tudi risarije, in bodo v obrtnih šolah učiteljem kakor tudi tistim, ki uče in delajo pri krojaškem obrtu, služile jako dobro. Zaradi tega mislim, da je popolnoma opravičeno, ako se nagradajo take knjige iz tega kredita in prosim, da visoki deželni zbor te besede blagovoli sprejeti na znanje, katere po mojem mnenji opravičujejo moje glasovanje v deželnem odboru.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! S poročilom častitega gospoda poročevalca finančnega odseka, reči moram, strinjam se v glavnih potezah popolnoma. Predlogi, katere je stavil gospod poročevalec, so taki, da morem tudi jaz z mirno vestjo za nje glasovati; taki, da ne spreminjajo prekoristnega sklepa visokega deželnega zbora, storjenega v 11. seji dne 18. novembra 1890. leta. Tudi kar je navajal častiti gospod poročevalec finančnega odseka o knjigah za srednje šole, za učiteljsišča in druge šole, o katerih se govori v poročilu deželno-odbojskem, je tako. Priznavati moram, da se takoj vidi, da je govoril o tem strokovnjak. Da sem se pa vendar oglasil k besedi, temu je bil povod, ker se mi zdi, da ni bilo uzroka, da je on kot poslanec slovenskega naroda, ki ima svoj sedež na tej strani visoke zbornice, navajal v motivnem poročilu svoje subjektivno mnenje, katero prav za prav v nikakoršni zvezi ni s predlogi častitega finančnega odseka.

Raje bi bil videl, da bi bil pod takimi okolnostmi govoril kak gospod poslanec z one (desne — rečten) strani visoke zbornice, ker bi bilo z njegovim govorom potrjeno le tisto, kar se je takrat, ko se je vršilo posvetovanje in glasovanje o prvih sklepih visokega deželnega zbora, navajalo z one (desne — rečten) strani visoke zbornice proti predlogom. Da pa poslanec s te (leve — linfen) strani na enak način govori o pouku v slovenščini, o slovenskem učnem jeziku, to me boli zaradi tega, ker je slovenski narod hrepenel po tem in mora zahtevati vedno, da končno dobi potrebne slovenske šole. Gospoda moja, bili so časi, ko sem intimneje občeval z častitim gospodom poročevalcem kakor dandanes in ko sva se pogovarjala o marsičem, kar zadeva naš narod slovenski. Takrat vem, da je bil gospod poročevalec drugih nazorov in naglašal je, da so nam vsekakor potrebne slovenske srednje šole. Vem, da je on takrat, ko je kandidoval za državni zbor, imel tudi zahtevo po slovenskih srednjih šolah v svojem programu. Od tistega časa je preteklo nekaj let in obžalujem, da je častiti gospod poročevalec danes, ko je prišel do velike veljave in se njegov glas uvažuje pri visokem ministerstvu, spremenil svoje prepričanje, da je postal popustljivejši. Mislim, da bi se nasproti vladi kaj doseglo le, ako se zastopniki naši, poslanci, ki pridejo do upljava, potezujejo za to, kar jim je poprej bilo ideal in kar ves slovenski narod zahteva. Častiti gospod poročevalec je v tem oziru danes nekoliko retiroval. Dovoljeno naj mi bode, ozirati se nekoliko na razloge, katere je on navajal proti slovenskemu učnemu jeziku na višjem gimnaziji.

Gospoda moja, z razlogi, katere je on navajal, se za svojo osobo popolnoma strinjam. Rekel je, da

mora biti naloga gimnaziju ta, da postane dijak abiturijent popolnoma več materinega jezika in da se privadi misliti znanstveno in izražati se o materinem jeziku; na drugi strani pa pravi, da mora abiturijent tudi popolnoma zmožen biti nemškega jezika, zaradi tega, ker je pri sedanjih odredbah nemški jezik neobhodno potreben za vseučilišče. Gospoda moja, to je res. Zaradi tega pa se mi zdi, da je v daljših izvajanjih in v prvi trditvi častitega gospoda poročevalca nekako protislovje. On je priznaval, da se ima poučevanje v slovenščini, v verouku in v latinščini vršiti na podlagi slovenskega učnega jezika in je, ako sem prav razumel, principijelno tudi za to, da se uvede eventualno glede grščine slovenski učni jezik, ako se prične slovensko poučevati na nižjem gimnaziju. Pri verouku naglašal je častiti gospod poročevalec potrebo slovenskega jezika zaradi tega, ker zlasti dogmatika v 5. in 6. razredu s svojimi abstraktnimi pojmi dela dijakom mnogo neprilike. To je resnično. Ali vprašanje je, kako naj se pa nauči dijak znanstveno misliti in izražati se v materinem jeziku, ako se v nižjem gimnaziju poučuje matematika, naravoslovje in fizika v slovenskem jeziku; na višjem gimnaziju pa se preskoči naenkrat v nemški jezik. Ako častiti gospod poročevalec meni, da je treba pri teh predmetih nemškega učnega jezika samo za to, da se dijak nauči nemški, se ne morem strinjati z njim.

Mislím, da bi bilo za znanstveno mišljenje in izraževanje silno važno, da se v teh predmetih dijaki poučujejo v materinem jeziku. Glede grščine rekel je gospod poročevalec, da ni principijelno proti temu, da se uvede slovenski učni jezik; navajal je pa, kako velikanske troške bi povzročila naprava potrebnih knjig. Gospoda moja, nikdo ne zanikava tega in tudi tega ne, da bode trebalo več let, da se dotične šolske knjige preskrbe; ali zaradi tega ne smemo danes in iz takega stališča naglašati, da so troški preveliki, ker je dolžnost države, da preskrbi take šolske knjige. Ker pa ravna vlada drugače proti nam nego proti drugim narodom in neče skrbeti za naše šolske knjige, akoravno je vezana v to, veleva nam naša čast in je naša dolžnost, da moramo zato sami skrbeti, in da, ako bode treba, posežemo tudi globeje v deželno blagajnico.

Gospoda moja, ni treba misliti, da se ne bode našel založnik tudi za potrebne knjige za grščino, kajti ne smemo imeti pred seboj le ljubljanski in novomeški gimnazij, ampak zahteva vseh slovenskih poslancev mora segati dalje, da se namreč poslovenijo vse srednje šole ne le na Kranjskem, temveč tudi na Spodnjem Štajerskem in na Primorskem.

Ako enkrat do tega pride — in prepričan sem, da z ustrajnostjo se bode to doseglo — potem ne bode velika težava za razpečevanje teh knjig, dotičnim založnikom pa se bode lahko dovolila tudi večja podpora. Drugi razlog, katerega je navajal častiti gospod poročevalec, je ta, da je slovenskim dijakom potrebno znanje nemškega jezika.

Nisem proti temu in nečem trditi, da bi bilo to nepotrebno, zlasti, ko mora slovenski dijak, iztopivši iz gimnazija, iti na nemška vseučilišča. Ali kako pa je

pri drugih narodih, recimo pri Hrvatih iz Istre in Dalmatincih?

Ti večinoma v Gradci ali na Dunaji obiskujejo vseučilišče, pa vender vsi dobro izhajajo z nemškim jezikom. To je dokaz, da so se mogli na hrvatskih gimnazijah toliko priučiti nemščini, kolikor jim je potrebno.

Nečem govoriti o Lahih, ker Lahi imajo na vseučiliščih v Gradci in v Inomostu vsaj nekatere stolice v lastnem jeziku.

Gotovo pa je, da Hrvatje prav dobro izhajajo kar se tiče nemščine in da lahko dovršujejo svoje vseučiliščne studije.

Mislím torej, če bi se vpeljalo slovensko predavanje na gimnazijih v vseh predmetih, pridobil bi na ta način pouk sam, ker bi se potem dosegel tisti prvi smoter, da se mladina naša dobro in temeljito nauči materinega jezika za vednostno mišljenje in izraževanje; prepričan sem pa, da bi se dosegel tudi drugi smoter, znanje nemškega jezika, ker vemo, da se naša mladina nemškega jezika lahko nauči in je znano, kako dober talent imajo Slovenci za tuje jezike sploh.

Hotel sem tudi svoje stališče označiti, ker so se navajali od strani narodnega poslanca taki razlogi in da se ne bode še mnogo let v ministerstvu sklicevalo na današnje poročilo, češ, poročevalec je govoril tako in izmed narodne večine, izmed slovenskih poslancev ni bilo čuti oporekanja in opoziva.

Poslanec Stegnar:

Visoka zbornica! Ne bodem se spuščal v pretresavanje poročila častitega gospoda referenta, usojal bi se pa opozarjati na dve strani, katere sem pogrešal v poročilu deželnega odbora. Ker so vsi gospodi govorniki obračali svojo pozornost na srednje šole, dovoljeno mi bodi, da spregovorim tudi jaz par besed, in sicer gledé predmeta pod točko 3. a) na tretji strani priloge 4. Pod to točko je navedeno, da se bode izvirno nemško berilo za slovenske vzporedne razrede prestrojilo in priredilo tako, da bode ugajalo slovenski mladini, katera se mora v gimnaziju dobro naučiti nemščine.

To je hvalevredno, a obžalovati je le, da se tak korak stori šele danes. V drugem oziru pa se z začudenjem vprašam, kako je enketa, sestavljena iz odličnih mož, prezrla jedno knjigo, ki bi morala biti uvrščena v poročilo deželnega odbora, in ta knjiga je, gospoda moja, nemška slovnica za naše slovenske gimnazije. Ako položite, gospodje, pred se nemško slovnico, kakoršna rabi ljudski šoli in drugo, ki rabi za gimnazij, strmeli bode, kako je mogoče, da se more dijaku, prestopivšemu iz ljudske šole na gimnazij, tako znanstveno knjigo v roke dati, kateri ni kos. Poglejmo tretjo nemško slovnico, kako je skromna in lahka memo srednješolske, tako da je čudno, kako morejo učenci na podlagi omenjene knjige nadaljevati svoje studije.

Ljudske šole store, kolikor mogoče, učenci se trudijo, učitelji so marljivi, ali, prestopivši na gimnazij, dijaki zaostajajo v nemščini.

Res je, da zadostujejo pri vsprejemnem izpitu, kajti zahteva se jako malo, nekoliko oblikoslovja, sintakse,

pravopisja in to je vse, in dijak je sposoben, vsprejet biti v prvi gimnazijski razred. Prepada, ki se nahaja med slovnico za ljudske šole in učeno znanstveno nemško slovnico za gimnazije, je velikansk, veliko prestrog in posledica je, da učenci v nemščini ne napredujejo tako, kakor je želeli. In zakaj? Ker se nemščina poučuje na podlagi nepraktične knjige; v drugem oziru opozarjam častito gospodo še na to, da se od tvarine, ki se nahaja v nemški gramatiki, vsled učnega črteža more vzeti le malo. Ako pa učna uprava le malo zahteva, ako se ves gramatikalni pouk le na priučenje pravilnih oblik nanaša, čemu potem tako znanstveno sestavljena knjiga?

Taka slovnica ne ugaja, torej jo je treba prestrojiti tako, da bi se z lahka in zanesljivo priučil jezika v govoru in pismu in da bi bila popolnoma primerna zmožnostim učencev, ki so ravnokar zapustili ljudsko šolo. Stvar naj bi se uravnala bolj instruktivno in sicer tako, da bi bila slovnica za prvi razred na gimnaziji nekako nadaljevanje slovnice, katero imamo v ljudski šoli. Zaradi tega bi se usojal priporočati, da se med knjige, potrebne za srednje šole, sprejme tudi nemška slovnica ali gramatika in da se tekom let spišejo primerne take knjige za vsak razred posebej ali za dva razreda skupaj.

Dovolil bi se še omenjati, da iz poročila deželnega odbora ni razvidno, koliko obsežna bodo berila, ki so namenjena za 5., 6., 7. in 8. razred ljudskih šol. Gotovo ste se, častita gospoda, že sami čudili obširnosti berilnih knjig za višje šolske razrede; knjige so preobširne, to so celi folijanti, ki stanejo celo po 2 fl.

Koliko učnih ur pa je odmerjenih nemščini? Tri do štiri ure na teden; šolsko leto traja 42 tednov, a nekaj jih odpade na počitnice; ako vzamemo okroglo 40 šolskih tednov na leto po 3 ure, je to 40×3 , torej 120 učnih ur, od katerih pride nekoliko za razkladanje, nekoliko za izpraševanje in za razne razprave, ki spadajo v jezikovni nauk. Kako je torej profesorjem mogoče, toliko tvarine zmagati? Iz tega sledi, da so potrebna drugačna, ne tako obsežna berila.

Nasvetoval bi torej, da bi se enketa, oziroma pisatelji gledé beril za 5., 6., 7. in 8. razred ozirali na obseg dotičnih knjig in da bi se sprejelo berilne tvarine le toliko, kolikor jo je mogoče v jednom letu lahko zmagati in kolikor je potrebno gledé znanstvenih zahtev, z malimi besedami: berila za 5., 6., 7. in 8. razred ljudskih šol bodo naj kratka, jedernata in po ceni. To je moje mnenje in prosim, da mi visoki deželni zbor ne šteje v zlo, ako sem to naglašal.

Predlagam torej:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Da se med knjige za srednje šole vzame tudi nemška gramatika in 2.) da bi se pri sestavi slovenskih beril za ljudske šole gledalo na majhen obseg.»

Poročevalec Šuklje:

Visoki zbor! Dva izmed častitih gospodov tovarišev obračala sta se proti onim izpeljavam, s katerimi sem motiviral predloge finančnega odseka. Predno se bavim z vsebino dotičnih govorov, dovolite mi neko formalno opazko. Zahvaljujem se častitima gospodoma

za simpatično metodo njihove polemike. Na ta način, če se v dostojni obliki razpravljajo nazoni, nam bo pač lažje, sporazumeti se in priti do onega, kar je v zvezi z blagom in srečo naroda našega.

Stvarno se je proti meni omenjalo — in sicer od strani prvega častitega gospoda predgovornika — da sem s tolikim naglasom zahteval popolno znanje nemškega jezika za ono mladino, katera zapusti gimnazije naše, in izrekla se je bojazen, da se bode poročilo moje napačno tolmačilo pri naučenem ministerstvu. Bojazen ta je prazna. Naučni minister ne bode pri tej priliki prvokrat zvedel, kako mislim o jezikovni organizaciji naših šol, kajti pri mnogih prilikah, pri važnih prilikah in v hudem boji, nikdar nisem zakrival tega svojega prepričanja, in braneč jezikovne pravice našega naroda, sem vendar vedno jasno in odločno se izjavil, da mora ona naša mladina, ki zapusti gimnazij in prestopi na visoko šolo, popolnoma kos biti nemškemu jeziku. To torej ne bode nikak novum, to je stvar, s katero mora učna uprava že dandanes kontirati.

Tu bi si zopet dovolil osobno opazko nasproti drugemu protivniku — da rabim ta izraz — častitemu gospodu zastopniku mesta Ljubljanskega. On me je spominjal na tiste čase, ko sva še občevala intimneje. Bilo je pred kakimi devetimi leti, in tedaj sva midva večkrat v prijateljskih razgovorih razmotrivala to ali ono vprašanje. Politika naju je spravila na razna pota, ali če ga smem opozarjati na oni razgovor — in jaz se vem dobro spominjati nanj — ki sva ga imela o slovenskih gimnazijah, rekel sem mu tudi tedaj, da gledé take jezikovne organizacije treba postopati previdno. Takrat sem mu še posebno en predmet, zgodovino, imenoval, češ, da ravno pri tem predmetu bi kazalo, obdržati nemški učni jezik. Sicer pa ne vem, zakaj me je danes tako napačno razumel. Jaz nikoli in nikjer nisem dejal, da to, kar mislimo sedaj storiti za višji gimnazij, da je to že celota, «daš Um und Auf», naših jezikovnih trjatev, temveč izrecno sem naglašal, za sedaj in v sedanjih razmerah ne smemo segati predaleč — to sem naglašal izrecno in sliceval sem se na oni sklep XI. seje dné 18. novembra l. 1890., v katerem ravnokar berete, da naj se za grščino na višjem gimnaziji slovenski učni jezik uvede polagoma.

No, častiti gospod poslanec Hribar zavzemal je neko stališče, katero se prav za prav v teoriji povsem strinja z mojimi nazori, v praksi pa vendar pride do drugega rezultata. Tudi on zahteva popolno znanje nemškega jezika, vprašanje pa je, ali bode mogoče navzlic nadarjenosti naše mladine doseči to popolno znanje nemškega jezika tudi tedaj, če imamo popolnoma slovenske gimnazije, na katerih se obdrži samo nemščina z nemškim učnim jezikom. (Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar*: Popolnoma lahko mogoče!)

Gospoda moja! Če gospod Hribar tako sodi, rečem naravnost: to so iluzije in škodljive iluzije. Pritrdili mi bodo skušeni naši praktiki. Kak položaj bomo dobili? Mi skrečimo v tem slučaju število učnih ur v nemščini približno na število, katero imamo sedaj na nižjem gimnaziji, kajti grščina v 3. in 4. razredu nižjega gimnazija uči se slovenski, za to pa nastopi nem-

ščina z onim številom učnih ur, katere ima v višjem gimnaziji. Če se častiti gospod poslanec Hribar sklicuje na to, da matematika velike težave dela petošolcem, potem ga uprašam, ali ne bodo predavanja na univerzi še neprimerno večje težave delala? Le predstavite si n. pr. medicina, ki nobenega družega predmeta ni imel na gimnaziji z nemškim učnim jezikom, nego jedino nemščino, in mislite si, da pride v prvem letu na Dunaj ali v Gradec ter posluša — recimo: fiziologična predavanja — kake kolosalne težave mu nastanejo v tem slučaju in kaj bode posledica? Častiti gospod poslanec Hribar je govoril o talentu naše mladine. Jaz sem prvi, ki s ponosom poudarjam veliko nadarjenost slovenske naše mladine, ali obžalujem ob jednem, da iz te nadarjenosti se ne razvije tisti sad, ki bi ga sicer smeli pričakovati. Oglejmo si našo akademično mladež, primerjajmo število onih, ki prestanejo maturo, s pičlim številom onih, ki absolvirajo visoke šole. To je prav žalostna prikazen in srčno bi želel, da bi se naši časniki, ki priobčujejo večkrat tako nespretno in nerodne članke (Ironični «dobro»-klici. — Ironične «Dobro»-Kufe) rajši včasih ozirali na to stvar ter povedali par resnic mladini naši. (Klici: — Kufe: Dobro! dobro!) Kar se tiče teh «Berlustlifen» našega naroda, je to žalosten kapitel. Če sedaj pridejo k tem razmeram pa še one velike jezikovne težave, ali potem ne nastane vprašanje: koliko slovenskega naraščaja pa bomo še dobili iz visokih šol za praktično življenje?

Naj nas izučé skušnje drugih narodov! Vzemite Čehé — jaz, akoravno sem političen nasprotnik Mladočehov, priznavam, da je mnogo talentov v tej parlamentarni frakciji in osebno mnogo občujem s českimi poslanci. Imajo med seboj nekoliko vseučeliških profesorjev, a ti rekli so mi čestokrat: naši ljudje ne znajo več nemški. Vzemite Dalmatince! Dalmatinci, kolikor mi je znano, napravljajo juridične izpite v Gradci skorej izključno v italijanskem jeziku in pri njih je položaj ugodnejši radi tega, ker znajo drug kulturni jezik, italijanski namreč. Izobražen človek pa mora biti zmožen vsaj jednega kulturnega jezika, jaz vsaj si izobraženega človeka brez takega znanja predstavljati ne morem. Ali vzemite Poljake, ki nas pač visoko nadkriljujejo po svojem velikem številu, ta narod, ki je tako ponosen na svojo individualiteto, celó pri njih dela gališki deželni šolski svét na to, da se v galiških gimnazijah poleg nemščine še jeden ali drug predmet uči z nemškim učnim jezikom, ker Poljaki pridejo do spoznanja, da iz političnih in drugih razlogov treba akademično izobraženemu mlademu možu znanje nemškega jezika.

Mislím torej, da me bode sedaj razumeli. Nisem dejal: «do sem in ne dalje», ampak izrecno sem naglašal, da za sedaj ne smemo segati predaleč, treba nam previdnosti, z druge strani pa sem kot narodni zastopnik poudarjal, kar sem čutil v sebi kot moralno dolžnost svojo.

Kar se tiče predlogov častitega gospoda poslanca Stegnarja, dovolil bi si le kratko opazko. On je proti sedanji nemški slovnici v 1. razredu nižjih gimnazij. Mislím, — meni je znana ta slovnica — da je Willomitzer-jeva slovnica boljša kakor Heinrich-ova, pa tudi ni pretežka. Sicer pa takih vprašanj — častiti gospod

tovariš Stegnar mi tega ne bo zameril — ne morem reševati tukaj v deželnem zboru, kajti to je reč enquete strokovnjakov in kadar se bo enketa bavila s tem uprašanjem, takrat bode morda mogoče ozirati se na pomisleke častitega gospoda predgovornika.

Proti predlogom finančnega odseka ni nobenega ugovora, in zaradi tega nasvetujem, naj visoki deželni zbor tem nasvetom blagovoljno pritrđi.

(Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Stegnar mi je ravnokar naznanil, da umakne svoj predlog. Glasovali bodemo torej le o predlogih finančnega odseka.

Prosim gospoda poročevalca, da prečíta 1. predlog.

Poročevalec Šuklje

(bere — liešt):

«1.) Deželni odbor se pooblašča, da založnikom potrebnih učnih knjig za 5., 6., 7. in 8. razred slovenskih ljudskih šol, oziroma za meščanske šole, potem za obrtno strokovne in obrtne nadaljevalne ter za srednje šole in učiteljsišča dovoljuje primerne podpore.»

(Obvelja. — Angenommen.)

«2.) Za izdajo učnih knjig za leto 1891 dovoljena svota sme se, v kolikor se v to svrhu ni uže porabila v dovoljenem roku, porabiti 1892. leta.»

(Obvelja. — Angenommen.)

«3.) Za l. 1892 dovoli se v isto svrhu 2000 gld. iz deželnega zaklada.»

(Obvelja. — Angenommen.)

Nasvetujem, da se prestopi takoj v 3. branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec nasvetuje, da glasujemo o predlogih finančnega odseka takoj tudi v celoti. Ako ni ugovora?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prestopimo na glasovanje in prosím častite gospode poslance, ki pritrđé ravno sprejetim predlogom tudi v celoti, naj blagovolé obsedeti. — Ich ersuche die Herren, welche den soeben in 2. Lesung angenommenen Anträgen auch in 3. Lesung ihre Zustimmung erteilen, sitzen zu bleiben.)

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so sprejeti tudi v celoti.

Prestopimo k 11. točki dnevnega reda, to je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Margarete Bavlofsky, udove vojaškega zdravnika, za miloščino.
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Gesuch der Margarethe Bavlofsky, Militär-Arztenswitwe, um Gnadengabe.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Visoki zbor! Udova vojaškega zdravnika Margareta Bavlofsky prosi, da bi se jej dovolila kaka miloščina iz deželnega zaklada. Ona se je omožila leta 1876. z Ernestom Bavlofsky-jem, ki je bil vojaški zdravnik, potem pa je šel v pokoj in se naselil v Kropi na Gorenjskem. Tam je bil nekaj let, do smrti l. 1887. za kirurga, pa ne v javni ali v deželni službi, ker takrat še ni bilo okrožnih zdravnikov in torej ni imel nobene pravice do pokojnine in je nima tudi udova. V prošnji toži udova, da je boleha, pa povedati moram, da ni tako strašno boleha, da ne bi mogla ničesar zaslužiti. Otrók nima ter živi sama za sé tukaj v Ljubljani. Ker njen mož ni bil v deželni službi in ker tudi ona kot udova nima pravice zahtevati pokojnine ali miloščine, morala bi se obrniti na domovinsko občino v Šleziji, kamor je pristojna po svojem možu.

Nasvetujem v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja Margarete Bavlofsky se odkloni.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naznanjam, da se točka 12. odstavi od dnevnega reda.

Preidemo torej k 13. točki, to je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega posojilnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 29.).

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Landesanklehensfondes pro 1892 (zur Beilage 29).

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Poročati mi je v imenu finančnega odseka o proračunu deželnega posojilnega zaklada za leto 1892 v prilogi 29. Najprej moram

omeniti, da finančni odsek nima nikakoršne opombe in zaradi tega si dovoljujem, predlagati v imenu njegovem, da se postavki odobré, kakor jih je predložilo deželno knjigovodstvo, in sicer:

I. izplačilo glavnice v gotovini povodom rednega izzrebanja v ordinariji na 47.300 gld.,

II. izplačilo obresti obligacij deželnega posojila na 154.744 gld.,

III. izplačilo dohodarine državi od starega zemljiško-odveznega dolga na 9657 gld. Razni troški pod naslovom

IV. proračunjeni so na 250 gld. zaradi tega, ker večkrat pride kaka stranka s kuponom kake izzrebane obligacije in deželna blagajnica mora plačati obresti. Pozneje pri izplačilu obligacije pa se odtégnejo ti zneski ter se potem zaračunajo med prihodki.

Za režijske troške v ordinariji se ne nasvetuje nobena svota, v extraordinariji pa 1364 gld. Vsa potrebščina znaša torej v ordinariji 211.951 gld., v extraordinariji pa 1364 gld. Kar se tiče pokritja, nasvetuje se sledeči postavki:

I. Pogojeni državni donesek 127.227 gld. Pod naslovom II. obresti aktivnih obligacij in vrednostnih papirjev se ne predlaga ničesar.

III. Drugi dohodki 104 gld. Pod IV. naslovom proračunjeno ni ničesar.

Vse pokritje znaša 127.331 gld., in sicer v ordinariji. Ker je skupna potrebščina proračunjena v ordinariji na 211.951 gld. in v extraordinariji na 1364 gld., torej skupaj 213.315 gld., kaže se v primeri s skupno potrebščino v znesku 211.951 gld. primanjkljaj 84.620 gld. v ordinariji in 1364 gld. v extraordinariji, torej skupaj primanjkljaj 85.984 gld., ki se ima pokriti iz deželnega zaklada.

V imenu finančnega odseka torej predlagam:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Proračun deželnega posojilnega zaklada za leto 1892. z izkazano potrebščino: redno	211.951 gld.
in izredno	1.364 »

tedaj vkup	213.315 gld.
in z izkazanim rednim pokritjem z 127.331 gld.,	
tedaj z nedostatom v ordinariji 84.620 gld. in v ekstraordinariji 1364 gld. se odobri.»	

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim tiste gospode, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 14. točki, to je:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za leto 1890. (k prilogi 18.).

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesculturfondes pro 1890 (zur Beilage 18).

Poročevalec Hribar:

V imenu finančnega odseka poročam dalje o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1890.

Dohodki, in sicer redni, znašali so pod naslovom I: «Glôbe za gojzdne in poljske poškodbe» s faktičnim uplačilom 1705 gld. in z zastanki 182 gld., skupaj 1887 gld., in pripominjam, da je bilo teh 182 gld. tekom leta 1891. popolnoma vplačanih.

II. Lovski listi. Vplačanih je bilo 2304 gld. in zastanki koncem leta 1890. znašali so 942 gld., ki so se tudi že kasneje plačali. Gledé lovskih listov je omeniti, da se je letos razmerje med plačanimi in neplačanimi jako spremenilo od lanskega leta. Lansko leto je visoki deželni zbor sklenil, naj se visoka vlada naprosi, da okrajnim glavarstvom ukaže, naj previdneje postopajo pri izdajanji lovskih listov. To se je zgodilo in posledica javlja se nam v uspehu, kateri je sicer jako povoljen, ki pa denarnega uspeha ne spreminja.

V novomeškem okraji sta se izdala leta 1890. le dva brezplačna lovška lista, v kamniškem okraji pet, črnomeljskem 14; med tem, ko se je prej v novomeškem okraji izdalo čez 100 brezplačnih. Vender se pa število prodanih lovskih listov ni pomnožilo, tako da je denarni uspeh ostal skorej enak in se želje finančnega odseka v tem oziru niso uresničile.

Prehajalnih dohodkov je bilo v povrnjenih predplačilih 50 gld. Ti nahajajo zopet na strani 6. priloge 18. med prehajalnimi troški pokritje svoje. Občini Peče v kamniškem okraji dalo se je namreč za snaženje nekih gozdnih parcel predplačilo 50 gld. in te bode morala dotična občina povrniti. O prihodkih nimam sicer ničesar omeniti. Prehajaje na troške navajam

I. donesek deželnej vinarskeje, sadjarskeje in poljedelskeje šoli na Grmu 2400 gld. in pri

II. raznih troških znesek 23 gld. 90 kr.

Pri izvanrednih troških se je izdalo za deželno-kulturne namene 270 gld., in sicer za dva šolska vrtova v Podragi 30 gld. in v Trbojah 100 gld. in za drevesnici občini Gorenji Mozelj 40 gld. in kmetijsko-gozdarskeje družbi v Kočevji 100 gld. Dovolilo se je izdati še 490 gld. in ti se nahajajo med zastanki koncem leta 1890. Od teh 490 gld. dobiti ima občina Slavina 250 gld. za napravo vodnjaka, občina Trnje za šolski vrt 80 gld., občina Dvor za šolski vrt 60 gld. in občina Trboje za napravo vodnjaka pri šoli 100 gld.

Prestopajoč k razkazu imovine koncem leta 1890. imam omeniti, da se je proti preteklemu letu pomnožila za 1128 gld. 10 kr.

Finančni odsek je svojega dné stavil resolucijo, katero je visoki deželni zbor tudi sprejel, da naj namreč deželni odbor gleda kolikor mogoče na to, da se denar, ki se steka v deželno-kulturnem zakladu, ne hrani, marveč, da se izda za namene, ki bi pospeševali deželno-kulturna dela v naši deželi, in finančnemu odseku se je zdelo potrebno, da tisto resolucijo ponovi

tudi letos, ker se je imovina pomnožila že na 4687 gld. 82 kr. koncem leta 1890. in bode koncem leta 1891. skorej gotovo že znašala nad 6000 gld. Stavljam torej v imenu finančnega odseka sledeče predloge:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Računski sklep deželno-kulturnega zaklada za leto 1890.

z dejanskimi dohodki	6747 gld. 72 kr.
s zastanki koncem leta	1174 > — >
s zastanki začetkom leta	1211 > — >
in z dejanskim pokritjem	3972 > — >
ter z dejanskimi izdatki	2743 > 90 >
s zastanki koncem leta	490 > — >
s zastanki začetkom leta	390 > — >
in z dejansko potrebsčino	2843 > 90 >
končno razkaz imovine:	
z aktivi	5177 > 82 >
in s pasivi	490 > — >

se odobri.

2.) Deželnemu odboru se naroča, naj v bodoče razpoložljive dohodke tega zaklada porablja po mogočnosti sproti za deželno-kulturne namene.»

Poslanec Kersnik:

Samo gledé ene opazke častitega gospoda poročevalca, s katero je mej drugim utemeljeval resolucijo finančnega odseka, omenil bi rad nekaj. Ono resolucijo, ki je bila sprejeta l. 1890. predlagal je današnji gospod poročevalec sam, kajti tistega leta je bil deželni odbor res malo preveč previdno ravnal z deželno-kulturnim zakladom. Drugače pa se je godilo l. 1891., kar bode razvidno iz razkaza o imovini deželno-kulturnega zaklada za l. 1891., ki se bode predložil visokemu deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji. Tisti razkaz bode čisto drugačen, nego je današnji, kajti omenjam, da se je le za uničevanje hroščev porabilo okroglo 1200 gld., mnogo pa se je izdalo tudi za druge deželno-kulturne namene, tako, da bode prihodnji razkaz kazal popolnoma drugače številke.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec Hribar:

Z veseljem jemljem na znanje naročilo častitega gospoda predgovornika in to tembolj, ker je finančni odsek že predlansko leto sklepal o tej stvari in tudi priporočal deželnemu odboru, da za pokončevanje hroščev kolikor mogoče veliko stori. Veseli me, da se je res delovalo po mogočnosti in da se tudi zagotavlja, da bode prihodnji računski sklep čisto drugačen, ko ta, katerega imamo danes pred seboj.

Izrekam torej deželnemu odboru priznanje in želim, da po tej poti deluje dalje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga v imenu finančnega odseka, da se računski sklep deželno-kulturnega zaklada za l. 1890. odobri.

Prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj glasujemo še o resoluciji, katero predlaga finančni odsek, in prosim gospode, ki tej resoluciji pritrđijo, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 15. točki dnevnega reda, to je:

15. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželno-kulturnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 19.)

15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landesculturfondes pro 1892 (zur Beilage 19.)

Poročevalec Hribar:

Poročajoč o proračunu deželno-kulturnega zaklada za l. 1892. imam koj početkom omeniti, da finančni odsek pritrjuje vsem postavkom, kakor jih v potrebsčini in v pokritji predlaga deželni odbor in zaradi tega mislim, da me visoka zbornica oprosti, da ne čitam posameznih postavkov, ampak da glasuje koj o skupnih svotah, in sicer predlagam v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Proračun deželno-kulturnega zaklada za l. 1892. z izkazano potrebsčino:

redno	2424 gld.
in izredno	1486 »

torej vkup . . . 3910 gld.

in izkazanim rednim pokritjem 3910 gld. se odobri.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrđé predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Hribar:

Prosim dovoljenja, da ob jednom smem poročati še o neki prošnji, ki je v zvezi s tem proračunom.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec želi takoj poročati še o neki prošnji, ki je v zvezi s proračunom deželno-kulturnega zaklada.

(Pitrjuje se. — Zustimmung.)

Ker ni ugovora, prosim gospoda poročevalca, da poroča o dotični prošnji.

Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji društva za varstvo avstrijskega vinogradarstva na Dunaji za podporo.

Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vereines zum Schutze des österreichischen Weinbaues in Wien um eine Subvention.

Poročevalec Hribar:

Dalje mi je nalog, poročati o prošnji društva za varstvo avstrijskega vinogradarstva na Dunaji za podporo. To društvo izdaje koristne knjige v pouk o vinogradarstvu in škodljivih boleznih, ki se pri trti prikazujejo. Finančni odsek je sklenil, priporočati visokemu deželnemu zboru, da se društvu dovoli podpora 50 gld., ki naj bi se izplačali na račun potrebsčin, zaračunjenih pod poglavjem II. v svoti 1486 gld. v ekstraordinariji.

Ker je znesek zadostno pokrit, predlaga finančni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Društvu za varstvo avstrijskega vinogradarstva na Dunaji dovoli se izredna podpora 50 gld., katera naj se izplača iz svote 1486 gld., ki je proračunjena med potrebsčinami pod poglavjem II. v proračunu deželno-kulturnega zaklada.»

Deželni glavar:

Prosim, želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim torej gospode, ki pritrđé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet, in sedaj prestopimo k daljni točki, to je:

16. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu gledališkega zaklada za leto 1890. (k prilogi 20.)

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Theaterfondes pro 1890 (zur Beilage 20.)

Poročevalec Hribar:

Računski sklep gledališkega zaklada za leto 1890. izkazuje sledeče dohodke, in sicer v ordinariji:

I. Obresti 3116 gld. 63 kr. faktično vplačanih in 1706 gld. 23 kr. zastalih koncem leta 1890. Te obresti, kar jih je vplačanih, dobilo se je na hranilničnih knjigah; zastale pa se tičejo tudi še tistih knjig, na katerih obresti pri kranjski hranilnici še niso bile vzdignjene. Zastanki so se tekom leta deloma že plačali, deloma se pa bodo plačali prihodnje leto. II. «Najnovine» znašale so 1662 gld. 50 kr. in v zastankih 600 gld. 62 kr. III. «Donesek iz deželnega zaklada za deželno-zborske prostore» 500 gld. To je stalno določeno znesek. Pri raznih dohodkih se je prejelo od filharmoničnega društva za porabo redutne dvorane 100 gld., od drugih umetnikov 60 gld.; razni drugi prihodki pa so znašali 10 gld. 21 kr. Skupaj znašali so torej redni dohodki, in sicer vplačani 5449 gld. 34 kr., v zastankih pa 2316 gld. 77½ kr.

Pri izvanrednih dohodkih znašale so V. «Kreditne operacije» 35.020 gld., ker se je kapital 20.010 gld., ki je bil vložen na hranilnični knjigi št. 150.799, in pa kapital 15.010 gld. na hranilnični knjigi št. 150.832, skupaj 35.020 gld. vzdignil in porabil za stavbo novega gledališča. VI. «Izvanredni prihodki» znašajo 20.000 gld. in se tičejo onega doneska, katerega je dobila dežela od kranjske hranilnice za gledališko stavbo.

Prehajalni dohodki korespondujejo s prehajalnimi izdatki, tako, da nahajamo tiste zneske na 4. in 6. strani priloge 20.; kar pa je bilo več prejetega ali zastalega, ima se poravnati v teku prihodnjega leta.

Pri troških znašali so «redni troški» pod naslovom I. za vzdrževanje poslopj 227 gld. 33 kr., in sicer na zastankih za redutno poslopje iz lanskega leta 177 gld. 31 kr.; za sodarska dela 31 gld. 50 kr. in za dimnikarska dela 18 gld. 52 kr., torej skupaj 227 gld. 33 kr.; zastankov koncem leta 1890. pa je bilo 255 gld. 35 kr. Ti zastanki se tičejo mizarskih, zidarskih, krovskih, pečarskih, kleparskih, steklarskih in ključarskih del.

II. «Davki in priklade» znašali so 650 gld. 16 kr. in pri tem naslovu ni omenjati ničesar.

Za III. «Zavarovanje proti ognju», in sicer gledé redutnega poslopja izdalo se je 14 gld. 28 kr. «Različni troški» znašali so 170 gld. 60 kr. in v zastankih 4 gld. 50 kr., skupaj torej 175 gld. 10 kr., in sicer na izplačanih zastankih od 1889. leta 34 gld. 20 kr., gledališkemu vodji Freund-u 57 gld. zaradi tega, ker je zavaroval redutno poslopje za tisti čas, ko so bile tu gledališke predstave; potem 60 gld. prisilni delalnici za izpraznjenje gnojnih jam, in 19 gld. 40 kr., raznih troškov za vratarja v povrnitev izdatkov in za stalno letno remuneracijo njegovo v znesku 7 gld. 20 kr. Zastanek 4 gld. 50 kr. pa se nanaša na vojaško nastanjanje.

Redni troški so skupaj znašali 1062 gld. 37 kr. v izplačilu, v zastankih pa 259 gld. 83 kr. torej skupaj 1322 gld. 22 kr.

Izvanredni troški so bili sledeči: V. «Kreditne operacije» 15.477 gld. 69 kr. v izplačilu in 636 gld. 92 kr. v zastankih, torej skupaj 16.114 gld. 61 kr. Ta znesek obstoji iz blagajničnih ostankov koncem meseca marca l. 1890. v znesku 15.000 gld., ki so se naložili na dve hranilnični knjizici, in sicer 5000 gld. v knjizici kranjske hranilnice št. 150.832 in 10.000 gld. v hranilnični knjizici

št. 150.853, in pa iz svote 477 gld. 69 kr., ki se je izplačala ložnemu posestniku Baumgartnerju. Zastanek 636 gld. 92 kr. pa se tiče terjatve onih posestnikov lož v starem gledališči, ki doslej še niso vzdignili svojih denarjev. Za VI. «Nove stavbe» izdalo se je 54.054 gld. 36½ kr., raznim podjetnikom pa je ostalo na dolgu 4351 gld. 34 kr., ki so izkazani v zastankih koncem leta 1890. VII. «Razni troški» znašali so 67 gld. 93 kr. in se tičejo koleka na pobotnici, ker se je moralo izknjižiti onih 19.950 gld., ki so bili uknjiženi na poslopji starega gledališča. Zemljišče se je prodalo in se je moralo oddati novemu lastniku brez bremen.

Vsi izvanredni troški so znašali torej 69.599 gld. 98½ kr.; izredni zastanki koncem l. 1890. pa 5771 gld. 18 kr., to je skupaj 75.371 gld. 16½ kr.

Razkaz skupne imovine kaže, da je bilo koncem l. 1890. I. v gotovini 146 gld. 62 kr., torej manj nego prejšnje leto; dalje II. v zastankih 2316 gld. 77½ kr., torej tudi manj in ravno tako je bilo manj denarjev v hranilničnih knjizicah, namreč 50.040 gld. Večje pa se kaže premoženje pod IV. v lastninah, in sicer, kar se tiče vrednosti gledališkega poslopja, katera se lansko leto ni izkazala z nikakim zneskom, letos pa se je vstavila svota 60.746 gld. 73½ kr.

Skupno aktivno premoženje znašalo je koncem 1890. leta 134.515 gld. 72 kr., pasiva pa skupaj 42.360 gld. 95½ kr., končna čista imovina je torej znašala 92.154 gld. 76½ kr., to je v primeri s čisto imovino koncem leta 1889. v znesku 66.328 gld. 74 kr. več za 25.826 gld. 2½ kr. Ta višek izhaja od tod, ker se je izplačalo nekaj iz deželnega zaklada na račun dolga, katerega je bil deželni odbor pooblaščen napraviti in ki se je tekom l. 1891. v znesku 70.000 gld. realizoval, drugih 30.000 gld. pa se bode najelo šele takrat, kadar bode treba za stavbo gledališča.

V imenu finančnega odseka torej predlagam sledeče: «Visoki deželni zbor naj sklene:

Računski sklep gledališkega zaklada za l. 1890.	
s pokritjem	69.366 gld. 82½ kr.
in potrebščino	84.433 » 60½ »
ter z dohodki:	
dejanskimi	73.529 » 44½ »
zastanki koncem leta	2.316 » 77½ »
zastanki začetkom leta	2.745 » 97 »
in stroški:	
dejanskimi	73.382 » 82½ »
zastanki koncem leta	22.410 » 95½ »
in zastanki začetkom leta	11.360 » 17½ »
konečno izkaz imovine z aktivni 134.515	» 72 »
in pasivi	42.360 » 95½ »
se odobri.»	

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem končan dnevni red današnje seje.

Naznanjam, da bode prihodnja seja v petek dné 11. marca t. l. ob 10. uri dopoldne, in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Dnevni red, glej prihodnjo sejo! — Tagesordnung, siehe nächste Sitzung!)

Naznanjam še, da ima upravni odsek sejo takoj po zborovanji; finančni odsek pa zboruje jutri ob 10. uri dopoldne.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri 45 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 45 Minuten Nachmittags.